

NÉPÜNK

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
ORADEA
Strada Iosif Vulcan No. 4
Telefon: 440.

ZSIDÓ HETILAP
Főszerkesztő:
Wasserstrom Sándor - Leifner Zoltán

ELŐFIZETÉSI ARAK
Belföldön: Hittközségeknek és vállalatoknak 500,
magánosoknak; egész évre 300, félévre 160,
negyedévre 85 lei, Külföldön: 120-80, 45, 25 ok,
180, 95, 50 dinár. 25-15 Pengő. 10-5 Dollár.

A romániai zsidóság politikai helyzete

Írta: DR KLEIN MIKSA ügyvéd Cluj

Egyszerű szavakban, minden frázis nélkül, rideg objektivitással óhajtok foglalkozni az erdélyi zsidóság illetve a romániai zsidóság jelenlegi politikai helyzetével, mert ez a kérdés mindnyájunknak szívéből fakad és az ajkán van és nem lehet továbbra is némán, hallgatóan átsiklani a kérdésen.

Nem akarok számonkérésüket sem tartani a tekintetben, hogy kiket, mily mértékben terhel felelősség abban, hogy a romániai zsidóság egységes képviselőjét megteremtteni nem lehetett. De be kell világítani bizonyos kérdésekbe, hogy a sötétséget eloszlassuk és jóakarattal keressük a kivezető utat, hogy újra megtalálhassuk önbizalmunkat egy jobb jövő eljövételében.

Tapasztalati tény, hogy a gazdasági válságunk mindenkorai kísérő jelensége az antiszemitizmus fellángolása. A gazdasági étellel áll szoros összefüggésben a társadalmi élet és szervezetek élet megnyilvánulása, mert ez képezi a társadalom vérkeringését. A javak termelése, elosztása, a munkaalkalom lehetősége és értékelése kihatással van az emberi társadalom erkölcsére, a kulturára, jogra, a politikai hatalomra és annak miként való kezelésére, az osztályok fejlődésére, egymáshoz való viszonyára, egyszóval a gazdasági élet determinálja a társadalmi osztályok egész életét. Ha ebből a szempontból vizsgáljuk a romániai antiszemitizmust, mint társadalmi jelenséget, azt kell higgyük, hogy mind nagyobb és nagyobb társadalmi rétegek kerülnek eme eszméáramlat hatása alá és válnak hiveivé, holott az általános gazdasági válság nem olyan súlyos, hogy ezt a gyűlöletet indokoltá tehetné. Ha összehasonlítást teszünk az általános gazdasági válságot illetően más államokkal, úgy azt kell mondjuk, hogy viszonylagosan bár, de ebből a szempontból a helyzet Romániában normális.

A munkanélküliek száma elenyészően kevés, az élet maga hihetetlenül ocsó és az egyes társadalmi osztályok létfenntartási feltételei messze felette állnak a hasonló agrár államok létfeltételeinek.

Mégis antiszemitizmus van, amelyet nem lehet többé a gazdasági válság kísérő jelenségének minősíteni, hanem ezt egy mesterségesen és hihetetlen szívóssággal folytatott machiavellionnak kell neveznünk. Ezt a mesterségesen előhívott politikai aknamunkát a szélső jobboldali politikai szervezetek olyan kimételességgel folytatják ellenünk, hogy önként felvetődik a védekezés kérdése. Mit tettünk és mit kell tennünk ezekkel az igazságtalan támadásokkal szemben, mert kiméletre nem számíthatunk!

A romániai zsidóság belpolitikáját eddig láthatólag két politikai szervezet irányította.

Az egyik a Zsidópárt, amely a pár év előtti országos választáson, főleg az új tartományokban bizonyította be erős begyökeresését a választók lelkében, míg a régi zsidóság politikai tömörülése az UER keretében jeleltkezett. Ez a két politikai szervezet egymással élesen szemben áll és lapjaikban gyűlöletes harcot folytatnak egymás ellen. Közös egységes akciót lefolytatni a zsidóság érdekében soha nem tudtak, de nem is akartak és ez a megosztás és az erőknek ez a szétforgácsolása súlyosan sérti a zsidóság érdekeit.

A belső közrendet illetően igaz az, hogy a liberális kormányzás óta a közrend teljes mértékben biztosítva van, az uccai kilengések és a felelőtlen támadások meg lettek akadályozva. Hogy ez a közrend a már állandósított ostrom-

állapotok eredménye, eléggé sajnálatra méltó ugyan, de kétségtelenül sokkal súlyosabb volna a helyzet ezen rendeletek életbeléptetése nélkül. Még így is azt látjuk, hogy bár a törvény tiltja a különböző erőszakos tendenciájú jobboldali szervezetek egyenruha viselését, mégis Sibiuiban épp úgy felvonulnak a hitleri egyenruhában a szász ifjusági csoportok, mint ahogy a keresztény nemzeti párt kékingesei is szabadon és nyíltan negligálják felvonulásaikkal a törvény parancsát. Vajda Sándor kifejezését használjam: „Hagyják játszani a gyerekeket.” De ez a játék a mi bőrünkre megy, a mi életérdekeinkre tör, de segíteni rajta meg sem kíséreltük.

A nemzeti elem védelmének címe alatt a törvényhozás olyan sorozatos intézkedéseket hívott életbe, amelyek a zsidóság ezreit muránná tettek. De még ennél is súlyosabb ezen intézkedéseknek a morális hatása, az a megfélemlítés, hogy még a zsidó magánvállalatok sem mernek többé zsidót alkalmazni, nehogy a percentuálistást megsértsék, mert ez alkalmat nyújt majd a hatóságoknak arra, hogy

Robu cuzista képviselő inzultálta Niemerover főrabbit a bukovinai metropolita beiktatásán

Bucuresti. A „Tempo” közli, hogy Cernauti-ban Puiu Visarion metropolita beiktatási ünnepélyén kinos incidens történt. Az ünnepi díszebédre meghívást kapott és ott meg is jelent dr. I. Niemerover grand rabbi, a zsidóság romániai képviselőjeként. A vendégek nagyrésze jelen volt már, amikor Robu cuzista képviselő

odalépett Niemeroverhez és szidalmazni kezdte a főrabbit, aki erre indignálódva otthagya a termet és hazament.

Az incidens nagy feltűnést keltett és élénken kommentálják a főváros illetékes köreiből.

Fontos tárgyalások az UER és a Zsidó Párt között amelyek megegyezésre vezetnek

Bucuresti. W. Filderman, az UER ismert elnöke néhány héttel ezelőtt párisi utjáról való visszatéréseben kiszállt Clujon és itt töltött néhány napot, amikor is a Salom Club felkérésére előadást tartott az általános zsidó helyzetről. Ezzel kapcsolatban igen beható tárgyalásokat folytatott Filderman, mint az UER elnöke a Zsidó Párt erdélyi vezérfőnökével, amikor is alaposan megvitaták a romániai zsidóság jelenlegi helyzetét és az együttműködés fontossága érdekében szoros kapcsolatok felvételét határozták el. Az UER az okiráltságban, viszont a Zsidó Párt Erdélyben és Bukovinában kíván vezetőszerepet, amiben nagyjából meg is állapodtak. A Zsidó Párt részéről többek között dr. Fischer Tivadar és dr. Fischer József v. kamarai képviselők vettek

részt a tárgyalásokon, valamint dr. Kertész Jenő és dr. Klein Miksa. Különben dr. Klein Miksa vendégszerető házában töltötte a cluji napokat Filderman elnök. Értesülésünk szerint a tárgyalások azóta tovább folytak Bucurestiben és valószínűleg néhány napon belül, mint örövendetes politikai szenzációt fogjuk közölni, hogy a két nagy zsidó szervezet ezentúl egységes alapon fogja kifelé képviselni a romániai egy millió főnyi zsidóságnak legfontosabb és életbevágó érdekeit.

Az új megalakítandó kooperációs szervezet elnöke dr. I. Niemerover grandrabbi lesz, egy háromtagú elnökség élén, amelynek másik két tagja W. Filderman az UER elnöke, másik tagja pedig dr. Fischer Tivadar, az Országos Zsidó Párt elnöke lenne.

a magánvállalatok sorsába erőszakos módon belenyuljanak. Ily módon az egymásra turlódó új zsidó generáció nem tud elhelyezkedést találni.

Még az a néhány zsenge kísérlet is, amely a zsidó ifjúság átvételezését óhajtja, mint aminő a farmok létesítése, olyan súlyos támadásban részesülnek a jobboldali sajtóban, ami eddig példátlanul áll az ily célkitűzéssel bíró altruista intézmények történelmében.

Kereskedelmi és ipari rétegeink pedig súlyosan érzik a kereskedelmi foglalkozásokat, devizahiányokat, külkereskedelmi megszorításokat és igen sokszor az igazságtalan adózás terheit.

Akármerre tekintünk, meg kell állapítsuk, hogy mind egyre nagyobb lesz a segélykérők serege és mindinkább összezsugorodik az adózók száma.

Ha egy pillantást vetünk a zsidó hitközségek felé, azt kell lássuk, hogy olyan belső harcok, pártoskodások és pártviszályok emésztik vallási institúcióinkat, hogy majdnem romokban hevernek és e romok felett is még mindig folyik a belső háború, nagy kárára azoknak a célkitűzéseknek, amelyeket csak jékés viszonyok mellett lehet megvalósítani. A felekezeti autonómiánk már is elveszítettnek tekinthető és a külső hatósági beavatkozások mind sürűbbek, a feljelentések egyre szaporodnak és ezek a vizsgálatok teljesen elvonják, felemészítik azokat a pénzeket, amelyeket más vallási, kulturális és szociális célokra kellene fordítani. Az állami kultuszsegélyek, kongruasegély pedig olyan szűk körre lettek szorítva, hogy majdnem a semmivel határosak. De még ennél is súlyosabban nehezül a hitközségek életére az a körülmény, hogy nekünk egyházi felsőbb szervezetünk nincsen. Tartomány részekre osztva, minden összefüggés nélkül tengődnek az országgrészi központi szervezeteink is és még csak kísérlet sem történt arra nézve, hogy a többi felekezetekhez hasonlóan megteremtjük azt a képviselői fórumot, amely a felekezeti autonómia érdekeit az összes kérdésekben képviselhetné a kormány előtt. Ennek tulajdonítható az is, hogy még ma sincs a hitközségeknek regulamentjük és mindegyik hitközség magára hagyottan tengeti életét.

Ebben a súlyos helyzetben pedig azt kell lássuk, hogy a jobboldali eszmék a felfokozott agitációk folytán ma már guvernementális program lett. Nem csak jobboldali szervezetek tették programjuk főpontjává a zsidóság megsemmisítését, hanem még az eddig szabadelvűnek hitt román politikai pártok is, mindegyre több olyan pontot iktatnak be célkitűzéseik közé, amelyek kormányrajtás esetén őket is elkötelezi. Amíg eddig csak Cuzák és a jobboldali szervezetek hirdették az antiszemitizmust, de reményük sem lehetett arra, hogy valaha kormányzóparttá emelkedhetnek az országban. Eddig ma már a jobboldali erők összefogása őket guvernementális parttá emelte. Egy ilyen eset bekövetkezése pedig katastrófa is lehet a zsidóságra, mert a német példa nemcsak megmetyejezte a lelkeket, de meg is részegítette őket.

Szándékosan nem színeztem ki ezeket a kérdéseket, mert hüvös objektivitással kell megítélni a helyzetet avégett, hogy felvethessük a kérdést, mit tettünk mi magunk a helyzet javítása végett? Mit tettek politikusaink, mit tett a zsidó sajtó, mit tettek a hitközségi központi szervezetek és főleg mit kell tegyünk minő módszereket kell igénybe vegyünk, hogy az egyre tornyosuló veszélyeket fejünk felől elhárítsuk??

A zsidó politikai pártok vezetői épp olyan jól, vagy talán még sötétebben látják a zsidóságot fenyegető veszélyeket. Hangoztatják külön-külön, hogy össze kell fogni minden erőt a veszélyek leküzdése végett, de azt az egységes összefogást megteremteni nem tudták. Hiába volt a pártokon felül álló zsidó intézmények minden kísérlete, hogy a veszély ezen utolsó óráiban jobb belátásra bírja őket, a kísérlet nem sikerült, tisztán és kizárólag személyi okokból. Olyan mély árkat ástak az évek során

egymás felé a zsidó pártok vezetői, hogy még a súlyos veszély sem tudja őket jobb belátásra bírni. Mivel a kérdést és kulisszámögötti tárgyalásokat jól ismerem, meg kell állapítsam, hogy az egység megteremtésének hiánya nem ár Fischer Tivadar vagy dr. W. Fildermann elnökön múlt, hanem az őket körülvevő szűkebb vezetőség között dühöng olyan személyi gyűlölet, hogy a zsidóság kérés szava eredmény nélkül maradt. Ha vannak is tárgyi differenciák a két párt felfogása között, ezek hatodrendű értékiek azokhoz a nagy érdekekhez viszonyítva, amelyek ma kockán forognak. A romániai zsidóság létkérdéséről van szó most és az elnökök környezetében cinikus kihívások és tárgyalási modortalanságok riasztják el a pártokon kívülálló személyeket, akik érzik felelősségteljes helyzetüket a zsidósággal szemben. Ahelyett, hogy a megfelelő embert megfelelő helyre állítva, békésen összefogva, megfelelő módon és megfelelő eszközökkel folytatnók az Abwehr munkát és pedig egyrészt a felvilágosítás munkáját a fojtogató gyűlölet elosztása végett; ahelyett, hogy erős propagandát folytatnánk a jörelkü román tömegek felvilágosítása végett és ahelyett, hogy a kormányt az alkotmányból folyó és jog egyenlőséget biztosító intézkedések betartására kérnők, itt állunk teljesen tehetetlenül, minden képviselő nélkül a fórumokon csak veszekedés folyik komoly munka helyett, azt kell higyük, hogy olyan mélyre sülyedtünk, hogy nincs már meg bennünk annyi erő sem, hogy „halt”-ot parancsoljunk a civódásoknak. Elég volt a zsidó sajtó belső harcából! Nem az a feladata a sajtónak és nem azért hozzuk meg áldozatainkat, hogy a párt sajtók egymást marják. A zsidó sajtó feladata legyen hangot adni azoknak a kérdéseknek és vágyaknak, melyek lelkiükből fakadnak és legyen felelem nélküli bátor harcossá a zsidó érdekeknek, de szünjön meg végre ez az undort kelto belső harcosság. Egyformán jó zsidó mindenki, aki az összesség érdekeiért áldozatot hozni tud és magát fegyelmezetten aláveti egy központi képviselői utasításának. Ilyen fegyelem nélkül nem lehet felvenni a harcot ellenségeinkkel szemben. Nem akarunk ítéletet mondani afelett, hogy kinek, mily mértékben volt

vagy van igaza a zsidóság politikai igazgatása körül; nincs helye és ideje ennek a kérdésnek, de követeljük a veszély ezen legutolsó órájában hogy küzdjék le végre a személyi gyűlölködést és teremtsék meg a zsidóság legális reprezentanciáját, hogy legyen végre egy szervezet, amely megfelelő felkészültségű férfiakat állítson az „Abwehr” munka lefolytatására. Az a nép, amely ölbe tett kezekkel várja a pusztulást, amely védekezni nem tud és nem mer; amelyik nem tudja kitermelni magából a védelem formációt, az megérett a pusztulásra. A romániai zsidóság pedig nem akar elpusztulni, hanem élni akar. Joga van az élethez, a munkához, dolgozni akar, hűséges lélekkel a hazáért, önmagáért, a jövő generációért és azért kérés szóval, de utóljára fordul a két politikai párt vezetőségéhez, hogy haladéktalanul teremtsék meg az önvédelemnek egyetlen lehetséges formációját: az egységes képviselőit. Ha pedig ezt nem tudják megteremteni, akkor pedig legyen meg bennünk az az erő, hogy félreállítva a gyűlölködő vezetőséget, keressük meg az új embereket, akik érzik az idők felelősségét és teljesíteni akarják a kötelességüket az összességgel szemben.

Hiszem, hogy kérészavunk nem fog visszhang nélkül elhangzani a pusztában. A zsidóságot, úgy jellemzi a midrás: „Vöjiszroel nikro kanéfes echod,” legyünk tehát egységesek, fegyelmeztettek, áldozatkészek és a segítség nem fog elmaradni.

Uj zsidókórház Uzhorodon. Megvalósul az uzhorodi zsidókórház. A prágai minisztérium hosszas huza-vona után végre jóváhagyta az ungvári Chevra Kadisa építési tervét, amely egy emeletes kórház építéséről szól. Az építés költségei már biztosítva vannak. Az új építéssel kapcsolatban a régi kórházépület felszabadul és aggok házat létesítenek belőle. Mindkettő megvalósítását dr. London Benjámin ungvári származású kalsbadi orvos nagyszabású alapítványa tette lehetővé. A kórház épülete a Chevráé lesz, míg a berendezést ajándékképer a város adja. A fenntartás államköltségen történik.

A szélsőjobboldali sajtó uszítására

Visszavonta a kormány a „Jewish Colonisation Association”-nak adott engedélyt

Bucuresti. Az ICA romániai szervezete a báró Hirsch alapítványából létesített szervezet engedélyt kért és kapott arra, hogy hitellel, felszereléssel, berendezési tárgyakkal támogassa a nincstelen besszarábiai zsidó kisiparosokat és mezőgazdákat. A szélsőjobboldali sajtóorgánuk ráfogták a szervezetre, hogy földet akarnak vásárolni Besszarábiában, hogy oda német és szovjetorosz zsidókat telepítsenek. A kormány előbb hivatalos cáfolatot adott ki erről, a belügyminiszter megnyugtatta egy kommunikéban a nagyhangú lapokat (lapunk más részén írunk Pamfil Seicaru cikkéről, amelyet a Curentulban jelentetett meg) de a sajtókampány változatlan erővel folyt, mire a kormány elhatározta, hogy az ICA-nak kiadott engedélyt visszavonja. A kormány tehát nem engedi, hogy egy külföldi szervezet segítségére siessen a besszarábiai kisexisztenciáknak, akiket épen olyan súlyosan érintett az ezévi besszarábiai szárazság, mint a román földmivéseket.

Ezzel a kormány lehetőséget nyújtott ar-

ra, hogy fasiszta-antiszemita szervezetek más ügyben is terrorizálják a hivatalos köröket. A kormány szombatesti minisztertanácsán Vasile Sassu földmivelésügyi miniszter terjesztette elő azt a javaslatot, hogy a kormány semmisítse meg az ICA részére kiadott engedélyt. A minisztertanács vita nélkül elfogadta a földmivelésügyi miniszter előterjesztését és Inculetz belügyminisztert bizta meg, hogy szerkessze meg az erre vonatkozó minisztertanácsai jegyzőkönyvet.

Az Universul az első oldalon ír a megsemmisítésről és azt írja, hogy megsemmisítették azt a határozatot, amely lehetőséget nyújtott volna arra, hogy idegen elemeket csempésszenek a román kigazdák közé.

Igy ír a fővárosi sajtó és ezzel lehetetlenné tette, hogy a besszarábiai kisemberek életlehetőséget elősegítse az ICA, amely — úgy gondoljuk emlitenünk is fölösleges — egyáltalán nem akart ide senkit sem telepíteni, csak a meglévő existenciákat felsegíteni.

Dacára a nagy áremelkedésnek szörmeárukat továbbra is legolcsóbban

Párisi Szörmeház -ban szerezhethet be.
Bulevardul Regele Ferdinand 6.

HETI GLOSSZÁK

Pamfil Seicaru és a Jewish Colonisation segélyakciója

A Curentul november 10-iki számának első oldalán Pamfil Seicaru az erősen jobboldali beállítottságú tehetséges publicista cikket írt. A cikk címe: The Jewish Colonisation... érdeklődéssel néztük a lapot és olvastuk a cikket. — Sok örömiünk nem telt benne. Azt írja Seicaru, hogy a kormány november 14-iki ellenzéki felvonulás betiltásával van elfoglalva, azért nem veszi észre, hogy egy külföldi társaság, a Jewish Colonisation Association Beszarábiában működési engedélyt kér. És mit akar ez a zsidó társaság? Megvenni a földeket a zsidóknak, a román paraszttól. Ezt írja a híres publicista. Ezt írja, de csaknem bizonyos, hogy ő maga sem hiszi el, amit ír. Mert ő tudja jól, hogy ez a valóban külföldi zsidó kolonizációs társaság nem akar egyebet, mint a beszarábiai zsidó parasztoknak megadni a lehetőséget arra, hogy ne kótyavetyélje el földjét és kisinyke existenciáját, azért, mert hiányzik neki az a kölcsöntőke, amelyet ezernyi kormány támogatással működő szövetkezet és kisbank megad a többség földet-turó népének. Ezt a hivatást akarja betölteni és ezt a hiányt pótolni a zsidók filantropikus társasága.

Kétségtelen, hogy Pamfil Seicaru-t cikke megírásában nem az a cél vezette elsősorban, hogy a zsidókon üssön. Ő a kormánynak akart kellemetlent mondani. De van-e hálásabb, jobb és kiadósabb táma erre, mint az, hogy a zsidó terjeszkedik, a zsidó „tőke” megakarja venni az ország földjeit? Nem hiszünk, hogy cikkünket olvassa-e Seicaru. De így magunknak hangosan megsughatjuk, hogyha kolonizálni akar a The Jewish Colonisation Association, akkor

vehet sok ezernyi hold földet ott, ahol nem is tiltakoznak ellene. Délamerikai pampái még sok helyen szabadok, Palesztinában is akad még eladó föld, viszont itt Beszarábiában, csak is és kizárólag a meglévő zsidó existenciáknak akar támasztékot nyújtani. Valóban csak filantropiát akar gyakorolni és semmi egyebet. Ahelyett, hogy örülne a cikkíró, hogy külföldi zsidó tőke termékenyítőleg akar hatni a beföldi pénzsükére, inkább támadja azt, csak azért, mert ez hálás téma a laikus előtt és így jót akar ütni a kormánynak. Nekünk a belpolitikába, mármint a románság egymásközi politikai harcához, semmi beleszólásunk nincs, de jó volna, ha Pamfil Seicaru is felhagyna az örök Prügelknabe előszedésével és hagyná élni a földhözragadt szegény beszarábiai zsidó parasztot, akinek nincsenek világhódító tervei csak az ekeszarva mellett, szerényen megélni. És ha kap egy ekét és ajándékoznak neki egy boronát, vagy jó vetőmagvat, ne irigyelne azt tőlük. Higgye el Seicaru, az is kormányfeladat volna, s ha nem teszi, csak hagyja, hogy a zsidó kolonizációs társaság tegye meg, ez is elég. Ezért kár a kormányt támadni. Nem csak kár — hanem egyenesen bűn is....

Egy régi céh-könyv, mint argumentum

Ne gondoljuk, hogy az antiszemitizmus rosszabb formái megállanak a német határoknál. A példa ragadós, főleg azokban az országokban, ahol bizonyos kapcsolatok állnak fenn a horogkereszt országával. Így példának okáért a bécsi helyettes polgármester Kresse doktor a bécsi ipartestület nem egy sóhivatal, mert a közösi ipartestület nem egy sóhivatal, mert a közszállításokat csak azok az iparosok kaphatják meg, akik tagjai az ipartestületnek. Már pedig Wien városa igen nagy vevő, amelyről nehéz lemondani. És Kresse dr., a szállítások intézője a két milliós világváros adminisztrációjában. És az alpolgármester ur ezen a gyűlésen többek között azt is mondotta:

minden nő álma

Molnár és Moser
kölniviz

Leptartósabb illat!   Üdítő hatás!

„...Mi csak tisztességes embereket veszünk fel soraink közé és feltékenyen vigyázunk arra, hogy házuk tiszta maradjon. Ha nem veszünk fel az ipartestületbe zsidókat, vagy csak keveset ennek oka az, hogy olyan egyéneket, akik csak azért jönnek hozzánk, mert szállításokban akarnak részesedni, nem veszünk fel. A régi céh-könyvekben sem találunk ilyen neveket...”

Tehát régi céh-könyvekről van szó. Tudva levő, hogy a céhekbe nem igen vettek fel zsidókat. Mert a céhek idejében is volt már antiszemitizmus. És a bécsi alpolgármester most céh-könyvekre hivatkozik. Visszamegyünk tehát a céh-időkhöz. Vissza 100 esztendővel, vagy még tovább, mert egyszerűen és világosan: a bécsi iparosok nem akarják a zsidók konkurrenciáját. Ezért előszedik a pókhálós lomtárból a céh-könyveket. És nem azt nézik, hogy vajjon jó árut szállít-e a zsidó, vagy versenyképes-e, hanem eleve kizárják a versenyből, mert öregapja nem volt a céh tagja. Visszamegyünk évszázadokkal és ebben az élen halad a bécsi városháza is. Ilyen időket élünk...

A nemárja Nobel-díj

Amikor nemrégiben egy német tudós megkapta a Nobel-díjat, a nemzetiszocialista sajtó, aki különben üvöltöni szokott a zsidókra.

— Kérlek, most ne nézz rám.. Mindent elmondok, de nem akarom, hogy rám nézz, mert oly furcsa és olyan rettenetes, hogy te közülről való vagy és hogy én.. Nem, hát hadd folytassam. Hol tartottam? Igen, magunkkal hoztunk egyet. Ma is látom: csenevész, öszes, nagybajuszu, rövidszakallu.. Nevettünk rajta. Aztán, aztán.. Nem tudom folytatni, ha a szemembe nézel.. Kínóztuk.. nem, én nem, hidd el, hozzá se nyultam, csak kétszer, mikor nagyon nyöszörgött.. de különben nem, én mást csináltam.. tudod, hogy a többiek ne hallják, mert hajnal volt és immár szedelőzködtek.. és már mindenütt doboltak, hát én.. hát én is, ott a zsidó fejénél.. dobolni kezdtem, a nagy rezesdobon.. mert kiabált, nagyon kiabált, üvöltözött.. hogy ne hallják.. hát amíg végeztek.. nem tudom elmondani, mit tettek vele.. rettenetes volt.. és én doboltam.. amíg csak nyöszörgött. Végre — elmondtam.

— Azokból az évekből nem is emlékszem már másra. Rossz idők voltak, de fiatalok voltunk. Hanem.. az Isten tudná, mi van a dolgok mögött. Csaknem husz éve múlt el a históriának, hogy most, éppen egy fél éve, újra hallottam a dobót. Csodálkoztam, hol dobolnak. És hogy milyen furcsán dobolnak. Egyszer közel, egyszer messze, egyszer lent, egyszer mélyen, mélyen, de akkor még nem szólt folyton. Kapkodtam a fejem. Aztán.. észrevettem, hogy amerre járok, mindenütt szól a dob.. előbb egy, aztán sok-sok. Hát mindenütt dobolnak, ahol csak el-

Barátságatlan időben

NIVEA-CREME

LEI 10.00 - 72.00

A DOB

Német zsidó legenda

1560-ban történt Frankfurt városában

Alkonyodott, mikor a rabbi rendes folyóparti sétája közben figyelmessé lett egy kuszált, dultkülső alakra, aki az óváros felől rohanó léptekkel sietett a folyam felé. S hogy a hidhoz ért, futni kezdett, azután a hid tetejéről bevettette magát a vízbe. Pillanat alatt elmerült. Méir rabbi — fiatalember volt — utána sietett. Akkor már egész csödület követte, mert vasárnap este volt és a város apraja-nagyja kint sétált a folyóparton. Gondolkozás nélkül utánaugrott és sikerült megragadni a szerencsétlent, mielőtt az örvény elsodorta volna. Az ismeretlen már félig eszméletlen volt, de nem akarta elfogadni a segítséget, vergődött, ellökte magától a rabbit és csak hosszabb küzdelem után sikerült a partra vonszolni. Akkor mind a ketten végigterültek a hid aljában, lihegve, fuldokolva, csuromvizesen. Most érkezett a rabbi csakádja fáklyákkal, kötelekkel és ruhával, rémülten, mert alig pár pillanatja múlt, hogy hírt vették a különös kalandnak. Elvitték macukkal az ismeretlen is, mert a környékről láthatólag senki sem ismerte és világos volt, hogy beleöli magát a vízbe, ha egyedül hagyják.

Tavaszi este volt és korán kelt a hold. Ott

ültek Méir rabbi szobájában szemben egymással: a rabbi és az ismeretlen. Sokáig hallgattak, míg végre megszólalt Méir:

— Fiatalember vagyok, de szeretném, ha úgy beszélnél hozzám, mintha apád lennék, vagy idősebb testvéred, jóakaród és barátod... Szeretnék a lelkedbe látni: mi vitt az öngyilkosságba. De ha nem akarsz róla beszélni vagy úgy véled, hogy mégis idegen vagyok... akkor talán jobb, ha nem is biztatlak beszédre.

— De igen, rabbi, beszélni akarok veled.. Csak azt enged meg, hogy ideüljek a lábad elé, úgy, mintha tanítványod volnék, vagy gyengébb testvéred, aki oltamáért könyörög.. Látod, már nem haragszom, hogy nem engedted meghalni.. és már nyugodt vagyok, egészen nyugodt.. és most hadd mondjak el mindent..

...Husz éve történt, pontosan husz éve, több nem lehet, hogy Frankfurt mellett táboroztam harminckét zsoldos cimborámmal. Landsknechtek voltunk és elfogyott a pénzünk. Éhezünk.. Akkor az egyik cimborám azt mondja: Fiuk, itt Frankfurtban gazdag zsidók laknak. Mi volna, ha egy kis vadászatot rendeznénk, he? Mi belevesszünk, én a leghangosabban. Akkor.. éjszaka megrohantuk a zsidóuccát. Alapos munka volt, nem akarok róla beszélni.. Hoztunk pénzt, mire hajnal lett, de hoztunk egy zsidót is mullatágnak.

nagybűszkén írta, hogy a díj megalapítása óta 130 tudós kapta meg, amelyből 36 volt a német, tehát több mint egy negyede a kitüntetett tudósoknak német volt. Miért büszke erre a németség. Kétségtelen, hogy a fizikában, orvostudományban, kémiában és irodalomban sok értékeset alkottak. De az is bizonyos, hogy a harminchat közül tizenkettő zsidók voltak. Vagy legrosszabb esetben zsidó származásúak. Így Paul Ehrlich, Albert Einstein, James Franck, Gustav Hertz, Karl Landsteiner, Otto Wallach, Reichard Yillstadter, Fritz Haber, Paul Heyse. Tehát a tizenkettő azt jelenti, hogy 33 százaléka zsidó volt azok közül, akikre oly büszké a németek. Míg a zsidók arányszáma a nemzsidókhoz 110 az egyhez, addig a Nóbel díjaknál 33 százalék.

A német sajtó azt írja, hogy azok kapják a díjakat, akik az emberiség legnagyobb hasznára voltak. Másrészt azt írják, hogy a zsidók „fél-majmok” és a legalacsonyabbrendű fajzat. Hát hogyan lehet ez? Amikor kell, akkor a német „számot” javítják, különben „alacsonyrendű”.

Amikor nagy emberek tévednek

Legutóbbi számunkban megemlékeztünk arról, hogy 72 éves korában meghalt Párisban Sylvain Léwy, a híres orientalista, aki a szanszkrit nyelv nagymestere volt. Amellett zsidó ügyek élén is állott, hiszen elnöke volt az Alliance Israelitenek, ennek a híres nagyszabású francia-zsidó szervezetnek.

A külföldi zsidó lapok a nagy tudós elhalálása alkalmából olyan visszaemlékezéseket is közölnek Sylvain Léwyról, amely bizonyos tekintetben fádalmas számunkra. Így megírják, hogy a viágháboru befejezése utáni békekonferencián, amelyet Versaillesben tartottak, felmerült Törökország sorsának kérdése is. Anglia sikraszállott azért, hogy a Balfour deklaráció értelmében, amelyet 1917-ben bocsájtott ki az angol kormány, Palesztina zsidó nemzeti otthon legyen (akkor azt hitte a világ zsidósága, hogy zsidó államról van szó, nem pedig nemzeti otthonról.) Franciaország tiltakozott a terv ellen. Ezt a francia kormány azért tette, mert előbb a nagy zsidó szervezetekkel tárgyalt, így az Alliance-al is, amelynek szintén ez volt az álláspontja. A cionista világszervezet részéről megjelentek a béketárgyalásokon Sokolow, Ussischkin és Weizman. Az Alliance, amely a világ legnagyobb nem cionista szervezetének volt elismerve, kiküldötte Sylvain Léwy-t. És

„nyegyek? — kérdeztem. De akkor már tudtam, hogy azt a dobot hallom... csak lehazudtam magam előtt... Hiába, folyton erősödött. És egy hónapja, rabbi, egy hónapja.

— Egy hónap óta szakadatlanul hallom a dobpergést. Éjjel és nappal, száz dobot, mindet iszonyu erősen... iszonyu erősen... hát ma este nem bírtam tovább és azt hittem, a folyó megszabadít.

— De nem, te jöttél és kimentettél, hogy megint halljam a dobolást. Atkoztalak is olyan átokkal, hogy megrémülnél, ha hallanád, rabbi... mert azt hittem: az Isten egy zsidót küld, hogy tovább büntessen, de nem, látod, nem... mert mióta idejöttem hozzád, nem hallottam többé a dobot... Nagy csendesség van már, csak te nem hallod... Nem különös-e, mondd... az Isten egy zsidót küldött, hogy megváltson.

A csavargó nehezen lélegzett. Odatámasztotta fejét a rabbi kezére, de a feje egyre lejjebb siklott. Méir fölébe hajolt. Még egyszer összetalálkozott a szemük. Azután az idegen zihálva és csendesen tördelte:

— Ugy-e, rabbi, ez a te bocsánatod. A kezedet add ide, ugy, köszönöm... Már nem dobolnak. Nem... nem dobolnak sehol... Hogy az Isten éppen téged, éppen téged...

Aztán csend lett a szobában. És Méir rabbi szótlanul állt a halott fejénél.

Odakint sugárzott a hold és a város mélyen aludt a tavaszi éjszakában.

Sokolow, Weizmann és Ussischkin meghallgatása után, akik természetesen Palesztina érdekében szólaltak meg, felállott Léwy professzor is és kijelentette, hogy a francia zsidóság és általában a világ zsidóságának zöme elutasítja magától a cionista gondolatot. A cionizmus egy arabellenes tett volna. Palesztina arab ország és az feltétlenül az araboké. A zsidóknak nincs ott mit keresni, legfeljebb mint emlékhelye jöhet tekintetbe.

Igy beszélt Sylvain Léwy 1918-ban. Ebből csak az következik, hogy a francia professzor érthetett jól szanszkritül, hiszen ennek volt tanára a párisi egyetemen, de zsidó szívvel nem érzett. Viszont: hol vagyunk ma már ettől az „Alliance” mentalitástól? Rég túlhaladott álláspont...

Az abessziniai háborúnak is a zsidók az okai?

A német horogkeresztes sajtó mindent elkövet, hogy a zsidókat befeketítse. Hálás ez kétszeresen az abesszinekkel kapcsolatban, akik amúgy is csaknem feketék és így nem nehez még jobban „befeketíteni” őket. Legújában azt próbálják, hogy egész Abesszinia, holmi „zsidó álam”, amelynek uralkodója is zsidó. Most jelent meg egy könyv, Németországban, „Semi-Gotha” címen, amely a góthai almanach mintájára, azokat az uralkodó családokat közli, amelyeknek ereiben „zsidóvér” folyik. Ezek között szerepel az abesszin négyes is és ezzel azt a hitást akarja elérni, hogy az abesszin-ellenes háboru, zsidó ellenes harc... Az igazság pedig az, hogy Abesszinia — minden, csak nem zsidó állam.

Ezt írják a német horogkeresztesek.

Mit irnak ezzel szemben a magyarországi horogkeresztesek. Az Új Magyarország egyik számában annak a nézetének ad kifejezést, hogy az európai zsidóság örvendene, ha Mussolininek nem sikerülne az afrikai hadjárat, mert az európai zsidóság Mussolinit bukásra törekszik. Ez nem lehet igaz, már csak azért sem, mert Mussolini nem antiszemita. Sőt, mindenkor a legnagyobb tér nyílik a zsidóknak az érvényesülésre az olasz határokon belül. Minden egyes fasiszta kormánynak voltak zsidó tagjai. Vannak zsidó tábornokok, zsidó magassrangú bírák és számos egyetemi rektor is volt már zsidó. Mussolini határozottan szimpátiáz a zsidókkal. Most mit akarnak az antiszemiták. Egyik oldalon zsidó-ellenes háborúnak állítják be az abesszin háborut, másoldalon meg Mussolinit akarják „felheccelni” a zsidók ellen. Mindenhol, mindenkor és mindenben: üsd a zsidót! Ez az elv dominál a világ valamennyi antiszemitájánál. És ezt meg kellene szokni, bár ezt sohasem lehet...

Amikor egy renegát zsidó orvos antiszemita

Megjelenik az osztrák fővárosban egy lap, amelynek címe: „Neuigkeits Weltblatt”. Ebben az újságban „Aufruf” címen egy cikkeske jelent meg, a következő tartalommal: „a materiális szellem, a pénzszerzés vágya lealacsonyította az orvosi hivatást és magát az orvost is. A romboló zsidó szellem elhíntette magvait az orvosok körében is és a betegségyógyzóorvosokat szembe állította a magánpraxist folytató többi orvosokkal. Az orvos-kérdés addig nem oldható meg, amíg egyik orvos kiveszi a másik szájából a falatot, amíg a zsidó handlé-szellem fog uralkodni közöttünk. Azért jött el az ideje annak, hogy az osztrák orvosok szervezkedjenek. Dr Bruno Mandel...”

Az olvasó azt hihetné, hogy ez a bájos „mandula” valami teljesen valódi árja nagymama fáján termett. Valamelyik kampókeresztes német város sörszagu ivójának asztalán írhatta meg ezt a felhívást. Nem, nem így áll a helyzet. Ez a kihívás egy renegáttól ered. Bruno doktor személyi adatai a következők:

Dr Bruno Mandel, lakik Wienben VIII. Floriangasse 2. szám alatt, született 1896. május 8-án, mózesvallású. Kilépett a zsidóságból 1934. október 10-én. A bécsi izr. hitközség Kilépési lajstromának 577 száma alatt.

Ez Bruno doktor. Aki a széjjelbomlasztó zsidó szellemtől beszél. Hát ha egyáltalán létezik „bomlasztó zsidó szellem” ennek legnagyobb matadora lehet ő, dr Mandel Brunó, aki 1896-ban zsidó szülők hajlékában látta meg a napvilágot? És ha nem vak ez a Bruno, nem látja azt, hogy túl az osztrák határon, ez a hallatlanul komisz renegátság — hála az égnek — nem ér semmit. Mert ez azután nagyon helyes Hitlernél. Hogy nem lehet a dezertőröknek eiburjázani, nem lehet egyik napról a másikra átpártolni és tüzet-békát ordítani a cserbenhagyott zsidóságra. Németországban ezt nem lehet. Ausztriában még lehet. Meg más országokban is. Főleg Budapesten, ahol szintén divat most még mindig a kikeresztelkedés. De azért Bruno dr aljas marad és a többi brunok is, akikre undorral kell nézzen zsidó és nem zsidó egyaránt...

Churchil és a német kormány

A napilapok már megírták, hogy von Hoesch, a londoni német nagykövet a Foreign Office-ben, a német kormány nevében tiltakozott Winston Churchill, híres angol politikai publicista és volt kincstárnok egyik cikkének hangja ellen, amelyet nemrégiben jelentetett meg a „Strand Magazine” című folyóiratban.

Von Hoesch nagykövet ur, hosszú orral távozott az angol külügyi hivataltól, Elhárító választ kapott és azt mondták a felelős angol kormányférfiak, hogy Churchill magánember e pillanatban, akire nem gyakorolhat befolyást az angol kormány.

A „Strand Magazine” novemberi számában többek között ezt írta Churchill: „A zsidókat azzal gyanúsítják meg a náciak, hogy ők az okai a világháboru végén bekövetkezett német összeomlásnak, mert pacifista jelszavakat hangoztattak. Ezért fosztották meg a sok százezernyi német zsidót legelemibb polgári jogától, ezért üldözték ki minden állami és gazdasági pozíciókból, ezért némitották el hangját a sajtóban és ezért hirdetik, hogy alacsonyrendű faj. A XX. század ezeket az undorító doktrínákat nem csak elméletben ismerte meg, hanem annak halatlanul brutális alkalmazását is. És nem mentesült a brutalitás alól az sem, ha nagy szolgálattal tett hazájának, sem a leglángolóbb hazaszeretet, még a harctéren kapott sebek sem tették immunissá a zsidókat a barbarizmus ellen. Emberek ellen harcolnak, akiknek egyetlen bűnük az, hogy zsidó szülő hozta őket a világra. Ebben az üldözésben részesülnek világhírű tudósok írók és ezért szenvednek ártatlan gyermekek az iskolapadok között is. A zsidók elleni gyűlölet logikusan a kereszténység alapvető tanáinak tagadását is jelenti.”

Churchil cikke további részében ír azokról a súlyos szenvedésekről melyekben részesednek katolikus papok és protestáns lelki pásztorok. Ir azután az 1934. július 30-iki vérfürdőről is, amely után még jobban imádják véreskezű vezetőiket és végül azzal fejezi be cikkét: „ami még megmaradt az európai civilizációból az, hogy hajtsuk le megszegyenülten fejünket.”

Igazat írt Churchill. Nagyon is igazat. De az igazság ma nem „divat” Európában. Mert ha „divat” lenne, akkor már régen felülvoltott volna a világ lelkiismerete az ellen, hogy gyermekeknek éhen kell pusztulni Európa közepén, mert zsidó anya szülte volna. Már régen kiközösítés járna annak a bestiális népnek, amely betegektől elvonja a kórházi ágyat, amely testi-leg és lelkileg kinpadra vonzsol naponta több mint félmillió embert...

— Házasságokat a legnagyobb titoktartással és a legbiztosabb eredménnyel közvetít, a széleskörű összeköttetéssel rendelkező „MIREA” iroda. Cluj, Regele Ferdinand 116. Telefon 142.

PALESZTINA

A Keren Hajjesod jubileuma. Október 15-én ünnepelte a Keren Hajjesod tizenöt éves fennállásának jubileumát, a hivatalos személyek, a városok, falvak, kolóniák, az egyetem és a nemzeti intézmények jelenlétében. A világ minden részéről érkeztek szerencsekívánatok, jelentős politikusoktól, tudósoktól, íróktól. A világ nem-zsidó hírességeitől is egymásután érkeztek gratulációk, a Keren Hajjesod jeruzsálemi főirodájához. Így a svéd trónörökös, Roosevelt, az Egyesült Államok elnöke, dr. Benes, Csehszlovákia külügyminisztere, az angol parlament Palesztina-bizottsága (lord Hartington és Janner), Sir Artur Wachoupe, (a fő kormányzó Londonban tartózkodik), Lloyd George, Lord Robert Cecil, Herriot, Smuts tábornok (Délafrika), Emil Wanderwilde, Newyork állam kormányzója H. Lehman és még még számosan.

A hajóforgalom emelkedésére jellemző számok. Kikötői díjakból befolyt 1932-33-ban 15.800 font, 1933-34-ben 56.800 font, 1934-35-ben 90.700 font. Az iraki petróleumtársaság, amelynek olajcsövei a haifai kikötőben végződnek, a jövő évtől kezdve 44.500 fontot kell fizessen kikötői díjakban Haifának.

Ezer certifikátot adnak előlegképen? Jeruzsálem. A palesztinai kormány ezer certifikátot adott át a Jewish Agencynek, amellyel munkások vándorolhatnak be. A bizonytalan nemzetközi helyzet miatt ezeket a certifikátokat az 1935 október 1936 áprilisi sedulre adták. Amint a zsidó távirati iroda jelent, ebből az ezer certifikátból ötszázat a német zsidóságnak adnak ki.

A palesztinai októberi bevándorlás. Haifán és Jaffán át október hónapban 5350 zsidó vándorolt be az országba úgy, hogy az ebben a hónapban bevándorolt turistákkal együtt 5600-an jöttek az országba, a kikötőkön át. Az 1935 október végéig bevándoroltak száma 52000 volt. A palesztinai hivatalos lap szerint szeptemberben 6422 bevándorló kapott tartózkodási engedélyt. Ezek közül 600 kapitalista, akik több ezer font tőkével rendelkeznek.

A „Great Britain and the East“ a palesztinai fegyverafférről. London. A Great Britain and the East vezetékhelyen foglalkozik legutóbbi számában a jaffai fegyverafférral és az akuffá vált arab és zsidó ellentétekkel. Abban a pillanatban, amikor a palesztinai fő kormányzó zsidó hallgatókból álló londoni közönség előtt arra kérte a zsidóságot, hogy engedje nagyraóni a megértés szenge fáját, akkor tört ki a jaffai fegyvercsempészési ügy botránya. A fegyvercsempészés sajnos nem új dolog Palesztinában és nem annyira a tény maga, mint az a mód, hogy azt hordókban csempészték, háborította fel az arabokat. Amíg nem tudjuk a dolog lényegét, nem írhatunk arról, hogy ki a felelős. Elég annyi, hogy épen ez az affér az, amely a kis cserjét, amelyről Sir Artur Wachoupe beszélt, meg tudja semmisíteni, ha csak azoknak volna befolyásuk — írja végül a lap — az országban, akik ott élnek és dolgoznak, akkor nem vona nagy baj, mert az arabok és az otlakó cionisták megértenék egymást.

A jeruzsálemi zsidó munkások száma növekszik. Jeruzsálem. A Histadrut jelentése szerint az utóbbi hónapban 300 új zsidó munkás kapott elhelyezést Jeruzsálemben. Ennek nagy része új bevándorló. Közöttük vannak olyanok is, akik eddig a Rass-el Ajnból Jeruzsálemben vezető övizvezetési hálózat kiépítésében vettek részt. Némely munkakörben a jeruzsálemi zsidó munkások száma megkétszereződött és megháromszorozódott.

Ki lesz a Jewish Agency executívájának elnöke? Jeruzsálem. November elején fog az országba érkezni David Ben Gurion, azután megtörténik egyes reszortok felosztása is a Jewish Agencyben és az executive elnökét is megválasztják. Még nem tudjuk bizonyosan, ki lesz az elnök, az eddigi vezető dr. Artur Ruppin tudvalevőleg nem is tagja az új executívának. — Dr. Fischel Rottenstreich, az egykori sejm-képviselő aki most a cionista executive tagja Palesztinába érkezett, hogy az executive kereskedelmi és ipar reszortjának vezetését átvegye.

Megindult a visszavándorlás a palesztinai városokból — a falvakba. November közepére különböző kolónián 21 lakóház készül el, amely több mint ezer kolonistának szolgál majd fedélül. A házakat az a társaság építi, amely külön erre a célra alakult. Rövidesen sor kerül lakóházak építésére Ness Cionában, a raanai Hasomer Hacair kibbuzban és a Hanoar Hacioni részére Herzliában. Ezek a munkáscsoportok a legutolsó hat hétben jöttek Palesztinába. A Histadrut intézkedett, hogy a munkások állandó elhelyezkedést találjanak Rechobotban, Petah Tikvában, Rison le Cionban és Chederában. Rechobotban 200 munkás kapott új jog elhelyezkedést. Már kezdenek mutatkozni annak jelei, hogy megindult a városokba való beözönlés után az onnan való visszaszivárgás a falvakba. A galileai kolóniákon erős kereslet van képzett mezőgazdasági szakmunkások iránt.

Hall fő kormányzóhelyettes nyilatkozata a fegyvercsempészési afférről. Hall, mint a távollévő palesztinai fő kormányzó helyettese nyilatkozata szerint pillanatnyilag az ország közbiztonsága teljesen kielégítő. Ami a jaffai fegyvercsempészési affért illeti, a kormánynak semmi oka sincsen arra, hogy a zsidókat gyanúsítsa annak elkövetésével. Az arab sajtónak figyelmeztetést küldött a kormányzat, hogy mérsékeljék hangjukat. Egyidejűleg bizonyos arab lapoknak behozatalát eltiltották. Hall fő kormányzóhelyettes nyilatkozott arra nézve is, hogy a zsidóknak kellenek a birtokukban lévő fegyverek, önvédelem szempontjából. Emlékeztette az arabokat arra, hogy teljesen jogos a zsidók védelemre való gondolása, az 1929. évi pogromok óta. A bevándorlásra vonatkozólag tett arab előterjesztésre azt válaszolta Hall, hogy arról nem nyilatkozhat, mert az nincs is semmiféle összefüggésben a fegyvercsempészési afférral.

80 lengyelországi zsidó diák Palesztinába utazott. Varsóból jelentik: A palesztinai kívándorlók egyik csoportjával nyolcvan lengyel-zsidó diák Palesztinába utazott, hogy tovább folytassák tanulmányaikat a héber egyetemen és részben a haifai technikumon.

World Transport Service Albert Klein & Co.

International
Shipping & Forwarding
Agency

EXPORT

IMPORT

Office Opposite
Custom House Carmelite Bldg.

HAIFA P. O. B. 43 (Palestine)

Nemzetközi szállítási vállalat. Foglalkozik a szállítás minden ágazatával, Romániából és a világ minden részéből Palesztinába és onnan retour. — Mindennemű megbízásokat és felvilágosításokat vállal és elintéz. — Levelezés a világ bármely nyelven. — Képviselet minden romániai városban.

A népszövetségi szankciók Palesztinában. Jeruzsálem. A „Palesztine Gazette“ különkiadásban részletesen közli a kormány rendelkezéseit a Népszövetség olasz-ellenes szankcióival kapcsolatban, amelynek a palesztinai kormány is eleget tesz. A szankciók tudvalevőleg november 18-án lépnek életbe.

A transzfer „barátokat“ szerez. A Haarec héber napilap, amely közel áll a cionista executive néhány tagjához, írja: „Néhány nappal ezelőtt visszajött az országba egy csehországi furdőről egy palesztinai polgár, aki a következőket mesélte el. A furdőrhelyen megismerkedett egy cseh nagyiparossal. Ez az ur panaszkodott azért, mert noem tud többé Palesztinába árut elhelyezni, mert az túl van halmozva német árukkal. Egyik ur azt mondotta: Mi csehek megértően és toleránsan bánunk a zsidókkal, ezért nem boldogulunk Palesztinában, ellenben a Hitlerország iparvállalatai vígan exportálhatnak, bár ott lábbal tiporják a zsidókat. Talán jobb volna, ha mi is komiszan bánánk a zsidókkal, akkor reményünk lehet arra, hogy mint a németek, mi is nagyobb és jobb piacot találjunk Palesztinában...“

A palesztinai horogkeresztes propaganda. Jeruzsálem. A „Davar“ című lap részletesen ismerteti azt a folyton növekvő horogkeresztes propagandát, amely a palesztinai tisztviselői karban mindjobban terjed. Ennek illusztrálásul elmondja az újság, hogy a kormány mezőgazdasági osztályának hivatali szobáiban nagy horogkereszteket erősítettek a falra és csak a zsidó hivatalnokok tiltakozására vették le onnan. Másnap minden zsidó tisztviselő asztalán találtak horogkeresztet. A lap energikus közpelépésére hívja fel a kormányt, hogy vessen véget ennek az izléstelenségnek.

Intézet alakul a klimatikus viszonyok tanulmányozására. Rövidesen intézet alakul a klimatikus viszonyok tanulmányozására. Állandóan mérni fogja a jeruzsálemi, a tengerparti és a Holt-tenger menti temperaturát. Az intézet felállítását azáltal vált megvalósíthatóvá, mert M. Wilbuschewitz palesztinai ismert klimatologus adta hozzá a megfelelő anyagi eszközöket.

Tel-Aviv fejlődéséről a legutóbb kiadott statisztika ad számot. Egy év alatt építkezésekbe két és fél millió fontot investáltak. 10.000 új lakószoba és sok üzelhelyiség épült. 62 új iskola-osztály létesült és sok gyerekkert. Az uccahálózat, csatornázás, vízvezetési hálózat is megfelelő módon kiépült. A lakosság száma 150.000. A legközelebb felveendő egy millió fontos kölcsön kilencetizedrészét a város fejlesztésére fogják fordítani. — Decemberben lesznek a községi választások.

Sir Arthur Wachoupe fő kormányzó nyilatkozata a zsidókról, mint mezőgazdasági munkásokról. Mose Smilansky tollából egy könyv jelent meg „Palesztine Caravan“ címen, amelyben palesztinai utiélményeket ír. Az angolnyelvű kiadás előszavában nyilatkozat van Sir Arthur Wachoupetől Palesztina fő kormányzójától, melyben a következőket írja: „Ez a könyv hozzá fog járulni annak a tévhitnek az eloszlatásához, amely azt tartja, hogy a zsidók nem alkalmasak arra, hogy pusztaságból virágzó farmokat varázsoljanak. Ez a könyv bizonyítani fogja, hogy milyen heroikus küzdelmet vívnak azért, hogy ebből a pusztaságból termékeny országot építsenek. Az arabok hajlandók arra, hogy gyorsan tanuljanak a zsidóktól és a mély emberi érzéstől lesznek telítettek. Igazolhatom, hogy az arabok, épen úgy mint zsidók, igazságnak találják azt a skót közmondást, amely így szól: „Aho! mincsen bokor, ott termés sincs.““

A német zsidóság martíriuma

H'rek a Harmadik B'rodalomból

A nürnbergi zsidók foglyok lettek

Nürnberg. Valamennyi Nürnbergben lakó zsidó rendelkezést kapott a nürnbergi titkos rendőrségtől, amelyben kötelezik őket, hogy azonnal adják le utlevelüket és a Gestapo különleges engedélye nélkül nem hagyhatják el az ország területét. A nürnbergi zsidók, amennyiben mégis engedélyt kapna arra, hogy az országot elhagyják, annak beírják az utlevelébe, hogy amennyiben három hónapon belül nem jönne vissza, úgy nem lépheti át többé Németország határait. Csak egy bizonyos határponton hagyhatják el az országot és ugyanazon időhöz csak vissza.

Harc a huszonöt éves lányok ellen

Rendelet jelent meg, hogy huszonöt évnél fiatalabb zsidó lányok egy évre állásukból elbocsájtandók, hogy „ezuttal házvezetést tanulhassanak.” Természetes, hogy állásaikat soha vissza nem kapják. Ez új csapás arra a sok száz zsidó családra, akik már csak gyermekeik keresetére voltak ráutalva...

Német Palesztina-hivatalok gyűlése

Berlinben november 6-án gyűltek össze Rau tanácsos elnökletével az összes németországi Palesztina hivatalok vezetői és munkatársai, 120 delegátus vett részt a gyűlésen. Dr Franz Mayer, a Palesztinai hivatal vezetője részletesen ismertette a hivatal terveit. A gazdasági referátumot Salom Wurm tartotta. A certifikátokról Alex Adler beszélt, az ifjúsági alijáról Eva Stern, egészségügyi kérdésekről dr Herbert Neumann. Beszéltek még és nagy vitákra adott alkalmat, a transzfer kérdés, amely most nagy változások előtt áll. Dr Feilchenfeld beszélt a Haawara jelentőségéről. A gyűlést a Hatikva hangja mellett zárták be.

Zászló-törvény

Az új törvény, mely szerint a zsidók nem vonhatják fel a nemzeti lobogót: nagy gondalomra ad okot. A zsidók házaik így nemzeti ünnepeken — mint Hindenburg október 2-iki születésnapja — céltáblái lehetnek a gyűlöletnek.

Közjegyzők sem működhetnek

A berlini törvényszék elnöke felhívja az alája rendelt zsidó közjegyzőket, hogy pecsétjükét és okirat-regiszterüket adják vissza, mert hivatásukat nem folytathatják. A rendelkezés több száz zsidó családot sújt és bizonyára nem fog egyedül Berlinre szorítkozni.

Csak a zsidók ellen

A Manchester Guardian szerint a berlini propagandaminiszterium utasította a német lapokat, hogy ezentúl az „antiszemita” kifejezés helyett használják a „zsidóellenes” kifejezést. Az utasítást azzal indokolják, hogy a többi semita nép ellen nincs semmi kifogásuk, sőt még a zsidók ellen sem — Palesztinában. Az angol lapok magyarázata szerint Németországnak újabb gyarmati aspirációi vannak, ezért az afrikai népekkel szemben nem akar faji kérdést felvetni.

Használjon rendszeresen
kellemes illatú

Szt. László

fertőtlenítő szappant, megóvja minden-
nemű járványos és fertőző betegségektől

Eladott zsinagóga

A Fränkische Tageszeitung szerint Höheinöd (Pfalz) zsinagógáját 900 márkáért lakóház céljára eladták, mert a községből minden zsidó elköltözött.

A kereskedelmi utazók kenyerét is elveszik Hitlerék.

Berlin. A legújabb hivatalos rendelet szerint 1936. január 1-től kezdve nem adnak iparigazolványt zsidó kereskedelmi utazók számára. Egykori zsidó frontharcosok kaphatnak engedélyeket, de árja céget nem képviselhetnek. Mértékadó zsidó körökben úgy vélik, hogy ez is dr Schacht engedélyével és hozzájárulásával jelenhetett meg.

Dr Schacht egyidejűleg rendeletet küldött a gazdasági kamaráknak, amelyben közli, hogy a nürnbergi törvények rendezik végleg a zsidókkal való viszonyt, azonban míg a végrehajtási utasítás nem megy ki, addig magánakciókat ne kezdeményezzenek alantasabb hivatalok. A miniszter kéri, hogy erről a különböző kereskedelmi és ipari testületeket is értesítsék. Addig zsidó üzletek ellen ne tegyenek magánakciókat.

A „Westfälisch Landeszeitung” közli, hogy a bochumi munkaügyi bíróság igazat adott egy háztartási alkalmazottnak, aki otthagyta állását egy nem úrjánál, mert a házigazda fia ok nélkül megjelent a leány ajtajánál. Az ítélet indokolásában közli azt is, hogy a házigazda nem tudta megindokolni hogy mit akart a fiu

Szappan,

mely tisztítja,
védi és szépíti
az arcbort!

A Leton szappan gondos tanu mányok eredménye krémszerű habja az arcra úgy hat, mint a balzsam. A legényesebb bőrűek is bátran használhatják — annyira gyengéd. Az alább módon esténként használva a Leton

szappant már a következő napon észleli az arc színének meglepő változását, mely triszebb, tisztább, színe leányossá, rózsaszínűvé válik.

Szabály: Esténként mossa arcát a LETON szappan krémszerű habjával. E gyengéden ható krémes habot hagyja arcán néhány másodpercig. Utána öblítse le bő melegvízzel, majd közvetlenül hidegvízzel. Ez az egész! Másnap reggel friss, bársonyosan üde arc fogja a tükrében mosolyogva üdvözölni.

LETON SZAPPAN

Kapható 22 leiert

gyógyszertárban, drogeriában és illatszertárban, valamint a főraktárban Parfumeria Royal Oradea Saspassage

a leány ajtajánál. És végeredményben, mondja az ítélet, küldhette volna a leány ajtajához a leányát is... miért ment a fia?... (Ezt egy komoly bíróság az ítélet indokolásában mondja...)

A németek palesztinai exportja megnehezedik

London. A múlt héten járt le az a kétévi határidő, amely eltelte azóta, amióta Németország bejelentette kilépését a Népszövetségből. Népszövetségi szabályok szerint, a kilépést követő két éven át a jogok és kötelezettségek a kilépő államra vonatkozólag is fennállanak. Ez a végleges távozás kihatással lesz Németországnak Palesztinával való kereskedelmi kapcsolataira.

A legutóbbi évben 1.659.000 fontot exportált Németország Palesztinába és ezzel az exportáló országok élén állott a palesztinai statisztika szerint. Mint a Népszövetség tagja élvezte a Palesztina mandátum 18. pontjának előnyeit, mely szerint minden állam állam egyforma jogokat élvez a palesztinai külkereskedelemben. Mivel most már formálisan sem tagja többé a Népszövetségnek Németország, felmerül a kérdés, hogy vajjon joga van-e privilegizált helyet elfoglalni a kereskedelemben. Mértékadó körök szerint ebből a szempontból Németország nem hasonlítható össze Japánnal, amelynek szintén megszűnt a népszövetségi tagsága, de mert Japánnak különleges kereskedelmi szerződése van Aneliával, tehát a mandataris hatalommal, azért a mandátumbizottság nem szól bele abba, hogy Japán a legtöbb kedvezményt kapja.

Németországnál azonban más a helyzet. Mérvadó angol körök szerint Németország most már elvesztette azt a jogát, hogy azonos jogokat élvezzen, mint a Népszövetséghez tartozó államok. De mert Palesztinában nem lehet emelni egyszerűen a vámokat, különösképpen nem egyetlen államra vonatkozólag, azért valószínűleg azzal a joggal fog élni a palesztinai kormány, hogy mégis emelni fogja a vámot a mandátumkormány következő pontja értelmében: „ha a fejlődés irányvonala megköveteli az emelést és az ország természetes segélyforrásai és a lakosság érdekei ezt kívánják.” Amíg azonban ez nem következik be, addig joga van a be-

vitelt a palesztinai kormánynak azzal korlátozni, hogy „német export dumping” címen ne engedje be azokat az iparcikkeket, amelyek a palesztinai iparnak nagy konkurrenciát csinálnak. Bizonyos, hogy a Népszövetséggel való viszonyában beálló változást meg fogja és meg is kell érezze Németország és nem lesz az a korlátlan beviteli lehetősége, mint ahogy eddig — sajnos — volt.

Védvámokat a palesztinai iparnak.

Johnson, a palesztinai kormány kincstárnoka, összejövetelekre hívta meg a napokban Palesztina vezető ipari köreit. A védvám kérdését vitatták meg, tekintettel a külföldi dumpingra Johnson osztotta a gyárosok abbéli véleményét, hogy egy 25 százalékos védvámra van szükség ahhoz, hogy a palesztinai ipar fejlődhessen. Elhatározták, hogy egy bizottságot küldenek ki, a kivánságok és megoldások kidolgozására.

A palesztinai falaságot behívták katonai szolgálatra. A Jeruzsálemben lakó falasa zsidók behívót kaptak az abesszin kormánytól, amelyben felszólítják őket, hogy azonnal lépjenek be az abesszin hadseregbe.

A csehszlovák kormány megvédi a rituális vágást. Prága. A csehszlovák kormány megszavazta az új állatvédő törvényt, amelynek 8-ik pontja a következőképpen szól: „Büntetendők mindazok, akik fölöslegesen megkínözzák a leölendő állatokat, főleg azokat, akik előzetes elkábítás nélkül ölik meg és iparszerűleg üzik az állatok husának eladását”. Ehhez a ponthoz a kormány külön rendelkezést fog kiadni, amely szerint „állatok megölését rituális előírások szerint meg van engedve”. Ennek folytán a sechita továbbra is meg van engedve a csehszlovák köztársaság területén.

Egy nagy chassid rabbi halála

A kopycyncer utolsó útja

— A „Népünk” eredeti bécsi riportja —

Wien, november hó. Alig néhány hete meg, hogy utolsó útjára kísértük a világ zsidósága által annyira tisztelt és becsült kopycynci csodarabbit, aki Roshasonoh első napján hunyt el. Az elhunyt Izsak M. Heschel, a nagy apti családból származott, rabbi reb Bertől, a „malach”-tól. Anyai részről a „rusini” dinasztiaiból származott. Veje volt az öreg „husyatini” nek, aki megalapítója volt a „kopycyncer udvarnak”.

Erdekes egy kissé megemlékezni egyidejűleg Izrael der Ruschinerről, a nagy caddikról, aki megalapítója volt a szadagórai dinasztia-nak. Ez a híres nagy caddik Pogrebyszcze-ben (kievi kormányzóság) született 1797-ben és déd-únokája volt reb Bernek, a „mesritzinek” 16 éves korában már rusini rabbi volt és fiatal korra dacára rendkívüli tekintélyre tett szert. Azokhoz a caddikokhoz tartozott, akik nagy pompát fejtettek ki és ragyogó udvartartást rendezett be. Családjával együtt rendkívül elegánsan öltözködtek, négyfogatu kocsin jártak, saját zenekart tartott és csodás palotában lakott. Elbűvölő egyénisége világszerte sok hivat szerzett számára és úgy élt, mint egy igazi herceg. Végül a hatóságok irigységét is felkeltette és két podoliai zsidó denuncians megöletése után, Nowaja Uschitzaban letartóztatott 1838-ban és 22 hónapig fogságban volt. Ezután még nagyobb hírnévre tett szert a chassid világban és mint martirt ünnepelték. Ezért 1840-ben Jassyn keresztül elmenekült az orosz hatóságok elől és Sadagorában telepedett le. De mert az 1812. évi udvari dekretum szerint külföldi zsidó Bukovinában nem telepedhetett le, külön nagy protekcióval lehetett elérni, hogy letelepedhessék. Olyan nagyuri módon élt Sadagorában is, hogy a nép körében az a hír terjedt el, hogy olyan templomot akar ott építeni, mint a jeruzsálemi szent templom volt.

Hat fia volt, ezek közül a két legidősebb Sadagorában telepedett le és átvették apjuk örökségét, másik kettő Romániába került, végül két fia elfoglalta a czortkovi és husyatiny abbiszeket.

Ebből a családból származott a most itt Wienben elhunyt nagy chassid rabbi is, aki a világháború idején menekült el az orosz csapatok elől. Az ösök ellenszenvé nyilatkozott meg akkor, amikor nem akart orosz katonákat látni és a harcok centrumába kerülő városból a régi osztrák monarchia fővárosába került, egész udvartartásával együtt.

Negyven évvel ezelőtt hívták meg a furcsanevű Kopycyncbe, hogy foglalja el a rabbiszéket. Nagy ünnepélyességgel vonult be akkor Heschel M. Izsak a városba, ahol rövidesen nagy jólétbe került. Dacára annak, hogy közelében éltek a czortkovi és husyatini dinasztiák, akik számtalan hívővel rendelkeztek, de azért őt is felkeresték rendkívül sokan, akik kikérték örömeikben és bánataikban is bölcs tanácsait. Nagyon szerette népét és ezt tudták róla hívei, nemesak tudták, hanem érezték is. És tudták azt is róla, hogy jövedelmének tekintélyes részét szegény zsidók támogatására fordította. Egy igazi nagy caddik volt...

CHASSZID VILÁG BÉCSBEN

Amint írtuk, a háború kitörésekor idemenukült, a nagy világvárosba. A kis galiciai város-

kából, a világ közepébe. És nem ő asszimilálódott a nagy városhoz, hanem ő építette ki magának itt is a maga „udvartartását”, ahol ezernyi híve kereste fel, az év minden szakában. Ismét csak szellemi és anyagi támasza volt sok zsidónak. Most nyáron még Marienbadba utazott és ezernyi kopycynci híve unszolására, akiknek nem volt módjukban őt Bécsben felkeresni, meglátogatták régi városát is. Egy héttel Roshasonoh előtt tért utjáról vissza és tüdőgyuladást kapott és Roshasonoh első napján, szombaton délután 5 órakor kilehelte lelkét...

ÜNNEPI AHITAT EGYIK TEREMBEN — A MÁSIK SZOBÁBAN A NAGY HALOTT NYUGSZIK

A bécsi ruepp-uccai lakása zsufolásig teli van imádkozókkal. Senkinek sem szabad sírni, hiszen ma nagy ünnep van. Megrázó kép: legidősebb fia kiddyit csinál és „sehejonu”-t mond. Hála az Urnak, hogy megérni engedte ezt a napot. És a szomszédszobában fekszik a nagy halott. A második Roshasonoh napon, az imádkozás zavartalansága rettentő fájdalmas az összes ott imádkozóknak. De még „nisszuch”-al is kell imádkozni, mert ez az előírás. És a szomszéd szobában egy halott nyugszik...

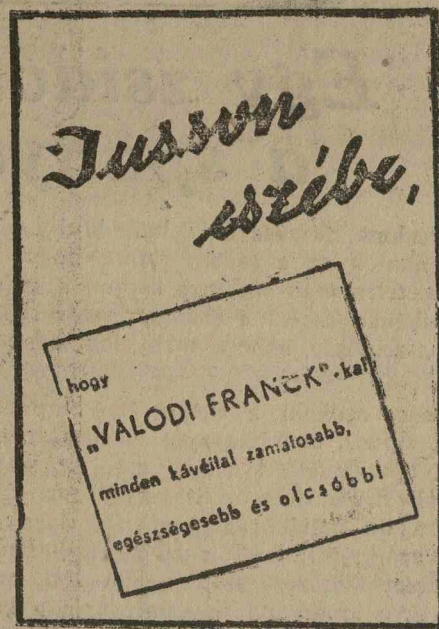
Az ünnepnapnak vége és ekkor kitörhet már a visszafojtott fájdalom. Megszólal a telefon és folyton csenget. Külföld jelentkezik, a világ minden tája. A Chevra Kadisa megbeszéli a temetés rendjét. A máskor oly vilácos szobák, most félhomályban vannak, alig ég egy-egy gyertya, úgy néz ki, mintha kísértetek árnyéka vetődne a falakra. Így telik egyik óra a másik után, míg végre hajnalodni kezd...

KOPORSÓ A TANULASRA HASZNALT ASZTALBÓL

Reggel hat órakor már ott állnak a kapuban a megbizottak akik csak azokat engedik fel akik már a mikvében voltak. Rabbik jönnek egymásután. Az uccákon folyton nő a tömeg. A Ruepp-ucca már régen tulzsufolt, a később jövők már csak a Heinestrassen, a Taborstrassen és a többi uccákon. Amikor a halottat felöltöztették beviszik az imaházba, ahol hétszer megcsinálják a hakofákat. Tíz órakor elhelyezik a halottat a konorsóba, amelyet abból az asztalból készítettek el, amelyen évtizedekig tanult. Azután leviszik a konorsót illetőleg csak vinnék, de a tömegtől nem lehet mozozni. Akkor fiatal emberek egy hosszú láncba fonódnak össze, hogy mégis megindulhasson a menet. És megindulnak az ezrek hogy megadják a tiszteletet, a végső bucsút, a nagy Mesternek... A Taborstrasse-ig viszik a halottat, azután egy autóba teszik. És viszik a halottat, végig Bécs városán.

ÉLETVESZÉLYES TOLONGÁS A TEMETŐBEN

A központi temetőben délelőtt 10 órakor a 21-es csoporthoz chalucokat állítanak, akik segítenek a sírt ásni, amely befogadja a nagy ember földi maradványait. Jön a menet, rendkívül sok autó utána, amelyen kísérik a temetőig. Óriási tumultus van, mert mindenki vinni akarja a koporsót. A sír körül a rabbik állanak, csaknem valamennyi Wienben élő rabbi. Néha a kordont áttöri a tömeg és életveszélyes tolon-

gás támad. Ezernyi kvittüt tesznek a sírba, a síró chassidok. És a délutáni órákig állanak még a sír körül emberek.

Tizezer ember volt a temetésen és 3000 híve a sírig kísérte.

Utóda legidősebb fia lett, Ray Abrahám Heschel. Amikor visszatérnek a temetőből, már a chassidok neki adják át a kvittiket és felkérik, hogy legyen a „kopycyncer udvar” vezetője. Nagy tudású, igaz ember a fia is. Hívei remélik, hogy hívei még szaporodni fognak...

Chassidvilág az osztrák fővárosban. Hitler fogcsikorgatva áll a határon és szeretné lenyelni a kis köztársaságot. Hiszük, hogy nem fog neki sikerülni. A caddikok imádkoznak az égből, hogy ne sikerüljön terve. Hogy az osztrák 200.000 főnyi zsidóság megkíméltesse a Harmadik Birodalom minden emberi képzeletet felülmúló poklától. A kopycynci is imádkozni fog bizonyára... mert ezt hinnünk jólesik...

Zsidó világkongresszus lesz 1936-ban

A zsidó delegációk és a zsidó világkongresszusnak az executívája gyűlést tartott Párisban, az ismert Ab. Goldberg nevű amerikai cionista vezető részvételével és ezen az ülésen elhatározták, hogy okvetlen összehívják még 1936. év vége előtt a nagyszabású zsidó világkongresszust. Különben a lengyel zsidóság vezetői kardoskodnak erősen a kongresszus megtartása érdekében. Goldberget megbízták, hogy az American Jewish Congress-t kérje meg, hogy nagyszabású akciót kezdjen annak érdekében, hogy még 1936. vége előtt tartassék meg a világkongresszus, amikor az amerikai viszonyoknak legjobban megfelel. Egyidejűleg világosítsa fel az amerikai zsidó közvéleményt arról is, hogy a terv európai vezetői azon az állásponton vannak, hogy a világkongresszusi delegátusok megválasztása a legdemokratikusabb alapon történjék, hogy a kongresszus valóban a zsidó nagytömegek képviselőiből álljon.

Coty leánya zsidóhoz ment férjhez. — Francia főváros érdekes esküvő színhelye volt. Cotynak, a világhírű illatszergyárosnak leányát feleségül vette Feder Jean, egy bucaresti zeneműkiadó cég tulajdonosának fia. A fiatal ember most tette le a doktorátust a Sorbonne-on. Párisi lapok, mikor a házasságról írnak, megemlítik, hogy Coty leányának hozománya nem kevesebb mint 200 millió frank. A házasság érdekessége, hogy Coty, az illatszergyáros évekkel ezelőtt jobboldali vezérnek csapott fel és az Ami du Peuple című lapjában erősen jobboldali és antiszemita hurokat pengetett. Most leányát a zsidó Feder Jean vette el.

Elegáns őszi és téli

szövetkülön'egességeim

kabátokban és öltönyökben megérkeztek

HACKMAYER uriszabóság ORADEA
P. Reg. Maria 3.

Egy zsidó megbuktatta a spanyol kormányt

Barcelona. Strauss Dánielnek hívják azt a zsidót, akinek az a szerep jutott, hogy 400 évi szünetelés után szerepet kapjon a spanyol belpolitikában és ezt a szerepet rosszul játszta el úgy a zsidóság, mint a spanyolok szempontjából.

Strauss azoknak a világot járó impresszárióknak tipusa, akik ma még Mezikóban szerveznek bikaviadalt, holnap már jégpalotát építenek Brüsszelben. Strauss Hollandiában született, de mexikói állampolgár. Spanyolországba azért jött, hogy a Schmelling—Paulino boxmeccset megszervezze. Paulino és annak menedzsere hívták fel figyelmét arra a körülményre, hogy a san-sebastiani játékkaszinó terme évek óta üresen áll és ezt új életre kellene kelteni. Ezért érintkezésbe lépett Leroux spanyol miniszterelnök mostohafiával, Balazer Alonso belügyminiszterrel és Barcelona polgármesterével Pichy Ponnal. Szerződéseket írtak alá, amelyek szerint a miniszterek részesevé válnak a játékkaszinó tiszta hasznából. Straussnak természetesen sok költséget kellett fizetnie a kijárásiért, meg pénzeket különleges rendeltetéssel. Hatjegyű számok vol-

tak ezek. Amikor pedig a koncesszió a kezében volt, két napi működés után visszavont az engedélyt, valószínűleg azért, mert valaki nem kapta meg azt, vagy nem annyit, amennyit ígértek neki.

Ebből az afférból kormányválság lett Spanyolországban. Természetesen ebből a politikai panamából, amelyben a legelőkelőbb spanyol politikusok is kompromitálva vannak, antiszemita támadások raja indult meg. A jobb oldali klerikálisok lapja a „Debate” azonnal nagy cikket írt a Botrányról, azzal a címmel: „Nemkívánatos külföldiek!” és támadja a zsidó bevándorlókat, akiket nem szabad többé beengedni, mert megromítják a spanyol közéletet (?) demoralizálják a gazdasági életet és tönkreteszik idővel a spanyol középosztályt. A Strauss-afférnak természetesen más következményei is lesznek, az országban lakó zsidók szempontjából. A botrány kitörése után azonnal összeült a minisztertanács, hogy megtárgyalja azokat az intézkedéseket, amelyek meg kell tegyenek, hogy megrendszabályozzák az országban élő külföldiek ügyét és őket rendőri felügyelet alá helyezze.

Meghalt Donáth Benjámín, aki leküzdötte a „bosszuálló Isten” évezredes févedését

Nyolcvanegy éves korában eltávozott az eledből Donáth Benjámín, akit bibliakutatói minőségben ismert meg a közönség. Ő volt az, aki sikerrel vívta meg a küzdelmet a bosszuálló Isten fogalma ellen, kimutatta, hogy ez a Vulgatóba jutott fordítási hiba folytán került be ellenségeink vádjainak arzenáljába. A pesti Szentegylet Szeretetházában élte le gondos ápolásban utolsó napjait és a Szentegylet jósága kísérte el örök pihenőjére, a diszsiheliere...

Tizenöt nyelven beszélt és írt Donáth Benjámín, aki csak jesivát látogatott. Az élete olyan, mint egy furcsa regény. A katonaságnál tizenegy hónapig vizsgálati fogságban ült, mert egy följobbvalója zsidóellenes kifakadását visszautasította. Később az élet ideoda dobálta: peracet árul, táncolni tanít, könyvel, németnyelvű lapoknál újságíróskodik, majd a Menetjegyirodában vasutforgalmi leveleket fordít hét nyelvre.

Közben a bibliát kutatja és az Exodus 20-ik fejezetének ötödik versénél „megbünteti az apák vétkét a fiakban”: rájön egy régi fordítási hibára. — A paukéd-szó — állapítja meg nem büntetést, hanem számbavérést (németül: gedenked, latinul: memorem esse, görögül: episzkapteszthai) jelent.

Először D'Orsenigo budapesti pápai munkást keresi fel, akinek ékes olasz nyelven elmondja, hogy ezt a megállapítást szeretné a biblia szövegét felülvizsgáló bizottság (Commissione pontificale per la revisione della Vulgata) tudomására juttatni. Majd levelezést kezd Gasquet angol biborossal, a canterbury-i érsekkel, a bizottság elnökével. Azonkívül a vatikáni magyar követség egyházi tanácsosával, a Santo Anselmo szemináriumi tudós igazgatójával: Serédi Jusztinián bencés pappal... — Utóbbi értesítő levelére indul később Rómába, hogy ott előszóval is előterjessze véleményét.

Rómában elsőnek ismét Serédit keresi fel, akit meg kell várnia, mert éppen órája van. A magyar bencés atya aznap felkeresi őt szállóbeli lakásán és másnap elvezeti a San Calisto Trastevere épületében székelő bizottság elé. Itt Quentin francia püspök, a bizottság előadója fogadja. A bizottság első hallásra is megállapítja, hogy a fogalom valóban ambigua (kétes) és felszólítja, hogy véleményét olasz nyelven írásban terjesse elő. Quentin püspökkel ez alkalommal latinul és héberül beszélgetett Donáth Benjámín.

A küzdelem sikerrel járt. A bizottság igazat adott a zsidó bibliakutatónak.

A lengyel zsidóság gondjai...

Varsó. A lengyel sejm legutóbbi ülésén nagy vita volt abból az alkalomból, hogy a kormány szükségintézkedéseit törvényerővel ruházták fel. Ezzel kapcsolatban részletesen meg lett világítva a zsidó gazdasági nyomor kérdése is és az egyenjogúsítás minden vonalon való megvalósításának hiányosságai is, a zsidókkal való kapcsolatban. A kérdést két zsidó képviselő tette szóvá. D. Minsberg és dr. Emil Sommerstein.

Minczberg képviselő azt mondta, hogy úgy véli, amidőn miniszterelnök, 33 millió lengyel nevében beszélt, szem előtt tartotta a 3 millió főnyi lengyel zsidóság érdekeit is. Rámutatott arra, hogy az újabb adóterheket, főleg a felemelt jövedelmi adót jórészt kiskereskedőknek és hivatalnokoknak kell viselni.

Dr. Sommerstein (a zsidó parlamenti klub nevében) kifejtette, hogy a lengyel zsidóság messzire van a teljes egyenjogúságtól. Tizenöt éve igyekszünk rámutatni arra az elhibázott tényre, hogy mennyire elhibázott a gazdasági politikánk. Sokszor befolyásolta a gazdasági antiszemitizmus a törvények végrehajtását. A közvetítési üzemek üldözésével elérték azt, hogy a kereskedelmet üldözik és a kiskereskedők helyett nagyhatalmu kartellek és trösztök alakultak, amelyek sokkal veszedelmesebbek. És a kisipart is tönkretették. A zsidó lakosság körében nagy a nyomor. Öregek és fiatalok egyaránt kenyér után esedeznek és napról-napra nő a reménytelenség és elkeseredés. Különösen a jövedelmi adó emelése az, amely sok bajt okozhat. Végül kijelentette, hogy a

zsidóságnak sok kívánsága volna és megvan minden oka arra, hogy a kijelentések komolyságában kételkedjek. Mégis hisz a szónok a kormány jóindulatában, amellyel szeretne az ország nehéz helyzetén segíteni.

A „Chaslo Podwawelkie” című antiszemita újság szerkesztője Edouard Kowalskyt, a varsói bíróság három hónapi fogságra ítélte, felekezeti izgatásért.

A varsói egyetem ünnepélyes megnyitáskor, a Szent Anna teplomban tartott ünnepi megnyitó után antiszemita demonstrációt szerveztek meg. A menetet az egyetem előtt a rendőrség feloszlatta. Egy diákot letartóztattak, mert renitenskedett. A tüntetés alatt zsidóellenes kijelentések hagzottak el és néhány zsidó járókelőt inzultáltak.

A lengyel zsidóság leromlott gazdasági helyzete először természetesen kulturális téren mutatkozik meg. Egy varsói zsidó irodalmi lap, amelyet Nacham Meisel szerkeszt, kétségbeesett hangú felhívást bocsájtott ki, amelyben arra kéri előfizetőit és olvasóit, hogy ne hagyják a lapot megszünni, mert 12 éves megjelenése alatt erős pozíciót foglalt el a zsidóság kulturális életében. Továbbiakban azt kéri Meisel, hogy a jiddis lapok segítsék a zsidó könyvkiadóvállalatokat is, mert azok is keserves anyagi helyzetben vannak. A felhívás arra a tényre hivatkozik, hogy a jeruzsálemi „Davar” Bialik halálának első évfordulójának hónapjában ötezer példányban adta el Bialik összegyűjtött műveit, amely együttesen 20 ezer kötet könyvnek felel meg.

Fogházbüntetés felekezet elleni izgatásért. Debrecen. Izgalomban bővelkedő tárgyalás volt egy rágalmazási és izgatási perben a debreceni törvényszéken. H. Varjassy Imre debreceni kovácsmester, egyébként fajvédő, júniusban Vádirat címen röpiratot adott ki Vági István iparrestületi elnök ellen, aki akkor állt ujraválasztás előtt. A zsidóságot támadó és súlyosan sértő kifejezéseket tartalmazó röpirat miatt az ügyészség sajtó útján elkövetett hitelezéssel szembeni izgatás büntetése miatt vádat emelt Varjassy ellen, akit egyúttal Vági is feljelentett rágalmazási és becsületsértés miatt. A hallgatóság soraiban egy felült külsejű asszony tiltakozva sikoltozni kezdett, két kézzel vérdeste a padot, száján hab tört fel és artikulatlanul kiáltott. Jeney tanácselnök kivezettette a nőt, akit igazoltattak. Megállapították, hogy Kelemen Istvánné a neve, római katolikus születésű, de a tavasszal áttért a zsidó hitre. A bíróság Varjassy Imrét hitelezéssel szembeni izgatás, sajtórágalmazás miatt két hónapi fogházbüntetésre ítélte. Az ítélet végrehajtását három évi próbaidőre felfüggesztették.

HIREK

A „Népünk” cikkeinek utányomását csakis a forrás megjelölésével engedjük meg.

Naptár 5696

Péntek: Chesvan 19. Nov. 15.

Szombat: Chesvan 20. Nov. 16.

Heti szidra: וי"ט

Heti haftóra: ו'אשחא

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 4:40

gyertyagyújtás 4:50

Istentisztelet kezdete 4:55.

Szombat befejezése 5:50.

ANDRE MAUROIS írja:

Nincs más megoldás!

Megmondom: miért nem érzem magam annyira zsidónak.

Ez azért van, mert tudom és tisztában vagyok vele, hogy ősi örökségem rásugárzik írássom módjára, gondolkozásomra, beszédemre, megnyilatkozásaim minden cselekvésemben. Ha szigorúan vizsgálom, multamnak nincs is igazi zsidó háttere. Formális zsidó nevelésben nem részesültem. Szüleim, ha bár lelkiismeretesen belém is oltották őseim tradíciói iránt a tiszteletudást, nem érezték szükségét, hogy formális zsidó nevelést kapjak. Zsinagógába csak nagyon ritkán és nagy időközökben jártam. És mégis: a zsidó közösség elválaszthatatlan részecskéjének érzem magamat.

Az intelligens és felvilágosodott zsidó sok esetben nem tartja be hite előírásait. A modern élet eltérítette. De a zsidó vallás: olyan valami, ami mélyen fészkel minden zsidó szívében, akár követi a régi törvényeket, akár nem és olyasvalami, ami kiüríthatatlan. Ha a felvilágosodott zsidó ezt megérti egyszer, szorosabban ragaszkodik majd a vallásához, mint valaha.

Miért nem tudnak a liberális országok kellő erővel interveniálni azokban az országokban, ahol bántalmazzák a kisebbségeket. Azt hiszem, hogy ennek legfőbb oka, hogy a Népszövetség nem elég erős. Valóságos szerencsétlenség volt az emberiségre, hogy az Egyesült Államok visszautasították a népszövetségi tagságot. Ha a Nemzetek Szövetsége rendelkezék valamennyi nagy liberális állam segítségével, akkor talán elég erős volna rá, hogy a mi védelmezőnk legyen.

Másik nehéz kérdés a zsidógyűlölet. Ez a legnehezebb a megoldandó problémák közül, mert az antiszemizmus a régi és abszurd előítéletekben mélyen gyökerezik és századok keltenek, míg ezek eltűnnek. Egyébként azt hiszem, hogy a zsidók ezen a téren is jelentős eredményt tudnának elérni egyénileg és kollektíven, ha megfelelő módon lépnek fel. Azt hiszem, hogy megértés és a zsidó tradíciókon felépülő tanításokkal szemben való rokonszenves állásfoglalás jótékonyan előmozdítaná a keresztény egyházak megértését ügyünk számára. Az egyházak a legutóbbi üldözések idején is bátran léptek fel mellettünk.

Palesztina csak részleges megoldás. Örülök, hogy hallok az ottani sikerekről.

Besarábiában megalakult a hitközségek szövetsége. A besarábiai zsidóság hitközségei ezideig megfelelő szervezettel nem rendelkeztek. Csupán politikailag voltak egységes szervezetbe tömörüve, míg hitközségeik templomegyesületekként egymástól függetlenül működtek. Az elmúlt héten Besarábiában is összeültek a hitközségek képviselői és megalakították a „Hitközségek Szövetségét”. Az országgrészi hitközségi szervezet elnöke Zierelshon chisinaui főrabbi lett.

— Saját gyártmányú cipőt, garanciával legolcsóbban vehet SZIRMAY-nál, Oradea, Sas-palota.

Rövidesen összeül Bucurestiben az ország valamennyi hitközsége egységes szervezetének tanácsa. Emlékeztetes olvasóink előtt, hogy néhány hónappal ezelőtt hirt adtunk arról, hogy Bucurestiben megalakult az ország valamennyi hitközségi szervezetének bevonásával a „Comitetul Centrala al minoritatilor comunitatilor din Romania” szervezete. A nyugati szertartású hitközségnek nemrégiben Aradon tartott gyűlése elhatározta, hogy az ország zsidóságának fontos problémáira való tekintettel javasolni fogja ennek a legfelsőbb tanácsnak a hű végén, vagy legkésőbb a jövő hó elsejére való összehívását és e célból a maga részéről kiküldötte már a delegációját, amely a következőkből áll: Dr. Adorján Armin elnök (Oradea), Dr. Löwy Ferenc főrabbi (Targu Mures), Dr. Deutsch Ernő főrabbi (Brasov), Dr. Fischer József elnök (Cluj), Dr. Schütz Henrik elnök (Arad), Nyiri Jenő elnök (Timisoara-Cetatea) és Sennensleb Béla elnök Targu Mures) személyében. A hitközségek szervezetének többi ritus-áryalatai is, valószínűleg rövidesen beedelegálják képviselőiket és remélhető, hogy rövidesen I. Nimerover grand-rabbin elnöklete alatt a romániai hitközségek legfelsőbb képviselőite összeül Bucurestiben. Értesülésünk szerint a gyűlés egyik legfontosabb tárgya, a Vlad-féle kultusztörvény végrehajtásának renellekezésének egységes platformon való érintése és kisürgetése az illetékes miniszertől.

A LEGJÓBBAT VÁSÁROLHATSZ

STR. AVRAM JANCU 1 SZÁMALATT

A győztes berni távlovagló zsidó. Hans Schwarz, a II. számú berni trédivízió főhadnagya néhány nappal ezelőtt startolt Bernből 8000 kilométeres távlovagló útjára. A főhadnagy Arbalette nevű lován Bajorország, Ausztria, Magyarország, Románia, Bulgária, Bosporus, Görögország, Albánia, Svájc utiránnyal lovagol, három vezetéklovat vitt magával, utján nagy filmvállalat operatőre kíséri. — A startot ünnepélyes bucsuztatás előzte meg, melyen katonai és polgári előkelőségek kívántak sok szerencsét a főhadnagy nagyszabású és katonai szempontból is jelentős vállalkozásához. A bucsuztatás előtt Hans Schwarz a berni zsidó templomban volt és felhívatta magát a tórához. A legendás lovas ugyanis — zsidó.

— Vidéken lakó sadchenek közölgék címüket, „Magas díjazás” jelige alatt a kiadóhivatallal.

— Abesszinia kincseinek egyik kiaknázója — zsidó. Beszámoltak már a lapok, hogy az abessziniai nyersanyagok kiaknázására egy Chertok nevű amerikai bankár kapta meg a négus koncesszióját. Mint kiderült, Chertok bankár egy Oroszországból kivándorolt zsidó és a cionista executive politikai vezetőjének, Móseh Chertonnak unokaöccse. Az Union Press jelentése szerint Chertok e napokban átadta Londonban Martin abesszin követnek a vételár első részletét és pedig 1,250,000 dollárt, később pedig Abesszinia még 10 millió dollárt kap, állítólag kölcsönképpen. Chertok kijelentése szerint a területek kiaknázását rövidesen megkezdi.

„Times” — semit. Julius Streicher, a hírhedt nürnbergi agitátor, megint megharagudott Angliára valami cikk miatt — és egy gyűlésen így illusztrálta hallgatói előtt a brit birodalom elzsidósodását: „Hogy mennyire zsidó már minden Angliában, arra jellemző, hogy legnagyobb lapjuknak még címe is zsidó eredetű. Fordítsátok csak meg ezt a szót: Times — ugy-e az jön ki, hogy: semit!” Így történt.

A „Neue Freie Presse” berlini levelezője egy nemzeti szociálista lett. Wien. A Neue Freie Presse, a nemrég elhunyt dr. Paul Goldman helyére, aki hosszú évekig volt berlini levelezője Otto von Heydebreck nyugalmazott lovassági kapitányt nevezte ki, berlini tudósítójának. Ez az ember fivére annak a pommeráni rohamosztag vezetőnek, akit 1934 június 30-án Hitler parancsára megölték, Gobbels állandó vendége az új sajtóember. A híres régi bécsi lapnak ez az orientációja, már sok elkeseredést okozott a lap régi zsidó olvasói között, ami most még növekedni fog, mert ez az új akvizíció még jobban megerősíti a közvéleményt abban, hogy a nagytradíciójú lap, teljesen nemzetiszociálista vizekre evez.

Lengyelországban lehet héber nyelvű címzésekkel palesztinai küldeményeket feladni. Warsó. A lengyel posta és távirtda minisztérium körlevélben értesítette az összes postahivatalokat, amelyben közli, hogy Palesztinába szóló küldeményeknél használható a héber nyelv és írás. Csak az ország megjelölése kell latin betűkkel írott legyen. A rendeletet abból az alkalomból adták ki, mert az utóbbi időben néhány postahivatal vonakodott felvenni héber nyelven címzett küldeményeket.

Nagy változások várhatók a német-palesztinai transzfer ügyében. Berlin. A németországi Palesztina-hivatalok jogügyi osztályai rendkívüli ülést akartak tartani, azonban ezt elhalasztották, mert a németországi és a palesztinai forgalomban a transzfer és deviza kereskedésekben nagy változásokra van kilátás.

Zsidók az abessziniai harctéren. Róma. Az abesszin harctéren, az eritreai frontra elindult már a két tábori rabbi, Aldo Sonnino és Amadeo Terracina. Egy harmadik tábori rabbi E. Catarivas, aki külföldről jelentkezett, önként elindult az eritreai frontra.

Matrózsztrájk miatt nem indulnak görög hajók Palesztina felé. Saloniki. Valamennyi görög hajózási társaság megszüntette Jaffa, Alexandria és Haifa felé induló hajójáratokat, a kitört matrózsztrájk miatt. A görögországi kivándorlók mostantól kezdve csak orosz hajókkal mennek, mivel a többi járatok számukra igen sokba kerülnek.

Tanuljon Ön is a más kárán!

Ruhafestést, vegytisztítást csakis

VÉGH

cégnél végeztesse

Mindig sikeres szép munka!

Legolcsóbb árak!

Str. Crinului 5. Telefon 1-08.

Piața Regina Maria 2. Telefon 2-17.

Str. Avram Iancu 16.

Világtiltakozás az antiszemitizmus ellen. Amsterdam. Az Alliance Israélite Universelle ansterdami osztálya alaposan megvitatta azt a kérdést, hogy szükségesnek tartja-e a világ kongresszus összehívását, amelynek célja az antiszemitizmus leküzdése volna. Ezt a tervet eljuttatták, ellenben elhatározták, hogy az Alliance párisi központjához kérést intéztek, hogy vajjon nem-e tartaná célravezetőnek, ha az Alliance vezetőit a különböző országokból összehívják annak megfárgyalása végett, hogy milyen intézkedéseket lehetne tenni az antiszemitizmus leküzdésére. Végül elhatározták egy világ-petíciónak a megszövegezését, amely rövidesen elkészül és a párisi központ jóváhagyása után publikálni is fogják.

Halálozás. Hosszas betegeskedés után az elmúlt hét szombatján Clujon meghalt özvegy Löffler Simonné, született Zollschein Julia 90 éves korában. A matróna özvegye volt a budapesti orth. zsidó hitközség néhai főtthárának Löffler Simonnéak. A zsidó nő eszménye volt elhunyt férje, aki néhány év óta Clujon tartózkodott fiánál Löffler Bilmosnál, az orth. hitközség érdemes főttháránál. Másik fia, Löffler Henrik a pesti orth. hitközség főtthára. Löffler Simonné ideiglenesen eltemették az orth. hitközség udvaráról, majd hétfőn délelőtt a megboldogult akarata szerint Budapestre szállították. A temetés alkalmával Glasner Akiba főrabbi megható szavakkal méltatta a nagyasszony fenkölt jellemét. — A budapesti orth. hitközség, amint értesült arról, hogy a matróna holttestét Budapesten helyezik örök nyugalomra, rendkívüli közgyűlést hívott egybe, amelyen elhatározták, hogy disztrihelyet ajánlanak fel Löffler Simonnéak, az elhunyt leánya mellett, a régi németvölgyi temetőben.

Salamon király Istene óvjon meg bennünket — mondja a négus genfi megbízottja. Genf. Tétele Hawariate, a négus népszövetségi megbízottja nyilatkozatot adott a Zürichben megjelenő Izraelitische Wochenblatt munkatársának az Abessziniában élő zsidókról és az abesszinek és a zsidóság rokonságáról. Hawariate többek között a következőket mondja: A mi népünk Salamon király és szent fájából származik. Erszünk a jövőben is. Különösen az utóbbi időkben éreztük ezt a rokonságot a zsidósággal, mert bennünket is ártatlanul üldöznek és elnyomnak, miként a zsidóságot a világon. A falassa-zsidóságot mi testvéreinknek tekintjük és teljes egyenjogúságot élveznek a mi országunkban. Örömmel látjuk a falassák fejlődését, amely különösen az általunk is igen nagyra becsült dr. Failowich odaadó munkájának köszönhető. A falasság hűséges polgárok, amit különösen most bizonyítottak be azáltal, hogy önkéntesen jelentkeztek hazánk szabadsága megvédésének szolgálatába. Abessziniában mintegy 300.000 zsidó él, ebből ötvenezer Addis Abeában. Nyilatkozatát így fejezte be Tétele Hawaraitot Salamon Istene óvjon meg bennünket. Az abesszin népszövetségi megbízott azon kijelentése, hogy Abessziniában háromszázezer zsidó él, nem felel meg a tényállásnak. A 600.000 falassán kívül csak elvétve él még néhány zsidó a négus országában. Hawariate valószínűleg diplomáciai célt követett, amikor nyilatkozatát tette és azt hitte, hogy ilyen módon nagyobb szimpátiát szerez Abessziniának a világ zsidósága körében.

Szövet

szükségletét szerezze be bizalommal

Havas és Grünfeld

posztónagyáruházában

Oradea, Piața Regina Maria 1

ENGROS! DETAIL!

Legtinomabb minőségek! Legolcsóbb árak!

Harc a zsidó hősiesség ellen

A prófétai zsidóság nem ismer hősi kultuszt, amint azt ma a „Harmadik Birodalom“-ban divatos, s amely alapjában véve, a pogány harci ideológiából származik. Mi zsidók három ezer évvel kell visszamenjünk történelmünkben, hogy rátaláljunk arra a tényre, hogy nálunk is volt hősök kultusza. Amos próféta óta, aki az első irás-próféta volt, s aki a hősi-ideológiát elítélte, mi mindenkor csak azt a halálmegvető bátorságot tiszteltük, amely emberi életék megmentését, nem pedig pusztítást tűzte ki célul. A háborus hősök glorifikálása a próféta zsidóság arculcsapása, mert a háborút, mint az erő kifejezőjét mi elítéljük és értelmetlennek találjuk. A zsidó néplélek csak a hallgató hősiesség lelkinagyságától itatódott át. Mi ismerjük a munka hőseit, az emberszeretet hőszait, a hit mártírjait és dacára a százezernyi hősi halottunknak, nem értjük az embergyilkolás hőseit.

A Harmadik Birodalom leveszi a márványtáblákról a zsidó hősi halottak neveit. Ez mélysegesen jellemzi a nemzeti szocialista kultúra alacsonyrendűségét és megmutatja az egész világnak, azoknak lelkiületét és „hősiességét“ akik halott háborus áldozatokon töltik ki vérszomjukat. Ez a Harmadik Birodalom lényegének keresztmetszete. Ezért nem szabad, hogy fájjon...

Weizmann látogatása Avenolnál, a Népszövetség főttháránál. Genf. A Jewish Agency elnöke, dr. Prof. Chaím Weizman, aki Palesztinába való utaztában átutazott Svájcban, egy napot Genfben is töltött és meglátogatta dr. Nahum Goldman társaságában a Népszövetség főtthárát J. Avenol-t és Mr. Buttler-t, a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal igazgatóját. Weizman elnöknek alkalmát volt egy magánbeszélgetés alkalmával, a most Genfben ülésező Állandó Mandátumbizottság tagjaival eszmecsere-t folytatni. Weizman dr. tovább utazott Zürichbe.

Az északi országok zsidóságának összefogása. Stockholm. A napokban egy konferenciára zajlott le a svédországi hitközségek vezetőinek részvételével. Az egyidejűleg ott összejövetelt tartó dániai, svédországi, norvégiai és finnországi rabbik, korporatív résztvettek a konferencián. Az elnöklést dr. Fürstenberg vállalta, aki a király háziorvosa és a stockholmi hitközség elnöke. Beszédében annak a reményének adott kifejezést, hogy az északi országok zsidóságának összefogása áldást hozó lesz a zsidókra. Dr. Federbursch Finnország főrabbija, az ismert Mizrahi-vezető, örömmel üdvözölte a konferenciát és hangsúlyozta, hogy az asszimilatorikus tendenciák mindinkább gyengülnek az északi országokban és a Palesztina munka után nagy az érdeklődés. A hitközségek vezetőihez fordult és kérte őket, hogy igyekezzenek visszavezetni a zsidóságot az igazi hamisítatlan zsidó tradíciókhoz és újból hangozzék fel a zsinagógákban igazi tradicionális imák sora, amelyek a zsidó nép megváltásáról szólnak. Palesztina a zsidó nép megmentője. Ezekkel a szavakkal fejezte be a főrabbi beszédét. A konferencia különben az érdekelt országok zsidósága körében nagy érdeklődést keltett.

Embercsempészet a lengyel-orosz határon. Varsó. A lodzi bíróság elítélte ötven kalandort, akik embercsempészetrel foglalkoztak. Egy évtől három évi fogházra ítélték őket. Az elítéltek szerencsétlen zsidókat arra beszéltek rá, hogy a távol-keleti szovjet-zsidó köztársaságba viszik őket és ezzel kicsalták pénzüket. Majd a lengyel-orosz határra vitték őket és ott rábizták őket sorsukra.

Az északi országok főrabbi konferenciája. A főrabbi közül résztvettek elsősorban Svédország főrabbija dr. Markus Ehrenpreis, Kopenhága főrabbija dr. M. Friediger, Oslo főrabbija dr. Julius Samuel, Finnország főrabbija dr. Simon Federbursch. Elnökölt prof. Ehrenpreiss. A rabbigyűlés első pontja volt a svéd kormánynak az a törvénytervezete, amely szeriat a jövőben nem lehet állatokkal leölni, csak előzetes elektromos árammal való elkábítás után. Arra kéri a rabbikonferencia a svéd kormányt, hogy ettől a zsidókra vonatkozólag tekintsen el, mert ezt a metódust a zsidó törvények tiltják és különben is, a szakértő tudósok szerint, a zsidó vágatás módja, a legjobb és legfájdalommentesebb metódus, az összes eddig ismert vágatási szisztémák között. A konferencia ezután számos más kérdést is napirendre tűzött, amelyeket letárgyalt és elhatározták, hogy egy rabbiszövetséget létesítenek a skandináv országok részére, amelynek célja az ottlakó zsidóság erősítése. A legközelebbi konferenciát Kopenhágában, majd azután Helsingforsban fogják megtartani.

Hova vándoroltak ki a német zsidók? Berlin. Egy Berlinben tartott előadás folyamán pontos számadatok állnak rendelkezésre arra vonatkozólag, hogy a németországi zsidók kivándorlása milyen országok felé gravitál. Az Egyesült Államokba 1935-ig körülbelül 10.000 zsidó vándorolt ki, 2000 zsidó Délafrikába, 3-4000 Braziliába, 1500 Argentiniába, 300 Chilébe és még negyven tengerentúli országba vagy 25.000. Körülbelül 5000-nek sikerült Európában talajra találni. Az előadó figyelmezteti a zsidókat, hogy az ugynevezett Equador-tervet ne vegyék komolyan és Angoltól is tévedés a fel-fogás. Viszont a Közelkelet és a délamerikai államok erősen tekintetbe jöhetnek. Az 'CAN'-nak nagy földrezervái vannak a braziliai és Paraguay-i letelepüléseknek is. Decemben nagyobb transzport indul el mezőgazdaságilag képzett családokból Argentínába.

Egy romániai zsidó fiú művészi sikere Prágában. A Mánés művészegyesület rendezésében most állították ki egy román zsidó, Reder Bernát nehézplasztikai műveit. Reder a szadagorai csodarabbi udvarában töltötte a fiatalágát, eredetileg rajzolt és Párisba akart menni, de megrekedt Prágában, mert román zsidónak nem akartak francia beutazási vízumot adni. Stursa cseh szobrászművész fedezte fel a tehetségét és tanította, de azért sokáig az ismeretlenség homályában alkotta hatalmas márvány- és kőalakjait. Egy vezető cseh festő véletlenül figyelmessé lett rá és beajánlotta a Mánés művészegyesületbe. A chasszidizmus gyengédsége szellemisége így formálódik át a művész vésője alatt súlyos materiává, mely a Gólemet juttatta a szemlélő eszébe.

A Balfour deklaráció évfordulóján nem volt arab demonstráció. Jeruzsálem. November 2-ára, szombatira, amikor a 18-ik évfordulója volt a Balfour deklaráció megjelenésének az arabok egy sztrájkot akartak proklamálni. Ez a sztrájk azonban nem tört ki és a többi arab demonstrációk sem történtek meg.

Kérjük mindenütt az

»ALBA-IULIA«

antiszeptikus pipere szappant

Kézmosáshoz használjuk az olcsó és kiváló minőségű medve védjegyű

»URSUS« szappant

Gvártia:

Breckner János r. t.

Alba-Iulia

KÖZÉLET

Impozáns NCO-párttanácsülés kassán. A esl. NCO, illetve Brith Hacochar Kassán tartott országos párttanács és bizalmi értekezlete impozáns mederben folyt le. A két napig, október 27. és 28-án tartott ülésen harminchat helyicsoporth, mintegy 78 delegátussal képviseltette magát. A napirenden több fontos kérdés szerepelt és különösen a jövő munkaterve képezte beható tanácskozás tárgyát. Az értekezlet számos fontos határozatot is hozott, miket legközelebbi számunkban leközlünk. — Az országos NCO-pártnap megtartását 1936. február havára tűzték ki. Az ideiglenes vezetőségbe meg lettek választva: Dir. Viktor Kohn, Arnost Stampf, Dr. Gottesmann L., Kauders Pál, dr. Weiner és dr. Rubinstein és Goldstein I.

A petrosani zsidó hitközség gyászulást tartott, néhai elnökének dr. Schaffer Hermann emlékére. A templomot a hívek zsufolásig megtöltötték. Hoffmann Miksa bankigazgató, a hitközség ideiglenes elnöke megnyitó szavaiiban meghatottan parentálta el a tragikusan elhunyt elnököt. Müller Antal főrabbi imát mondott, majd dr. Halmos Brunó tartotta meg gyászbeszédét, mely könnyekig meghatotta a közönséget. Költői gondolatokban gazdag beszédben megemlékezett az elnök érdemeiről, emberbaráti teljesítményéről és ecsetelte a veszteséget, amely nem csak a hitközséget, hanem a járás társadalmát érte. Friedmann Jakab főkantort imája után a gyászközsülés végef érte. — Itt említjük meg, hogy a hitközség ügyeinek intézésére a legutóbb megtartott választmányi gyűlés Schaffer Leopold, Hoffmann Miksa és Hammer Ábrahám vezetőségi tagokból álló időközi bizottságot delegálta a közgyűlés összehívásáig, amely hivatva lesz az elnöki tisztségét betölteni.

A nyugatszlovenszkói Mizrachi kerületi konferenciája. Röviddel ezelőtt tartották meg a nyugatszlovenszkói Mizrachi csoportok kerületi konferenciájukat Sered n. V-én. A konferencián jelen volt az executive elnöke Goldstein Mór is Munkácsról. A konferencia elnöksége a következőképp alakult: elnök Emil Salzer, Sered, másodelnök Moses I. Müller Bratiszlava, jegyző Rosenzweig I. Nitra. Goldstein Mózés executive elnök nagyszabású referátumot tartott a Mizrachi aktuális problémáiról és feladatairól. A vita során éles vádak hangzottak el a központi vezetés ellen, amelyeket azonban az executive képviselője pontrólpontra megcáfolt.

Moritz Geiger további propaganda útja. Lapunk elmúlt heti számában már beszámoltunk Moritz Geiger előadókörútjának egyes állomásairól. A kitűnő előadó tovább folytatja propaganda útját a K. H. érdekében. Az elmúlt héten Luncan de Paduren, Alba Jultán, Clujon, Valea lui Mihai-on volt és mindenütt a legszélesebb érdeklődést keltette fel a Keren Hajeszod iránt. Satu Maren M. Geiger megérkezése előtt alakult meg a K. H. bizottság Havas Emil nyugdíjazott pénzügyigazgató elnöksége alatt. A hét utolsó napjait Timisoarán töltötte, ahol az országos kuratorium előtt részletesen beszámolt erdélyi körutjáról. November 7-én dr. Nöbel Sándornénál gyűltek össze Timisoarára az összes WIZO csoportok M. Geiger előadásának meghallgatására. Vasárnap Mediasion tartott előadást Geiger.

A zvoleni zsinagógában a csehszlovák nemzeti ünnep alkalmával ünnepi istentisztelet folyt le, amelyen jelen voltak a katonai, valamint a városi hatóságok képviselői is. A zsolnárokat M. Mermelstein főkantort és a kórus recitálták. Frieder Armin főrabbi azután a Köztársaságért, az elnökért és a kormányért mondott imát, amely mély hatást tett a jelen voltakra. Az istentisztelet után leleplezték a templom előcsarnokában a zooleni hitközséghez tartozó háboruban elesett zsidó katonák emléktábláját. A meglepő aktust dr. Reiss Mór hitközségi elnök végezte. (S.)

*Az esti fogmosás -
még sokkal fontosabb,
mint a reggeli!*

Men a fogak között fennakadó ételmaradékok, ép az éjszaka folyamán, a száj zár és meleg légkörében, nagyon könnyen mennek át erjedésbe és így fogbetegségeket okoznak. Tehát este tisztítsa fogait különös gonddal.

Es sose feledje el, hogy a Kalodont 3 kiváló tulajdonsága biztosítja a helyes fogápolást:

1. a speciális fog-és száj-szappan enyhe habja alaposan megtisztítja a fogakat, ott is ahová a fogkefe nem juthat el;

2. a különlegesen finom tisztító anyag kifejleszti a fogzománcot, anélkül hogy azt megtámadná;

3. a Dr. Bräunlich által összeállított Sulforizin-Oleat fokozatosan távolítja el a fogkövet és megakadályozza az újképződést.

KALODONT

FOGKÓ ELLEN

Dolgozik a horogkereszt Párisban és a francia gyarmatokon is

Páris. A zsidó szervezetek képviselői Paganos francia belügyminiszternél deputációban voltak és memorandumot nyújtottak át, amelyben részletesen felsorolták azokat az antiszemita megnyilvánulásokat, amelyeket Párisban és a francia gyarmatokon észleltek.

A memorandum megemlíti, hogy két szervezet intézi főképen az antiszemita agitációt, az egyik a „nemzeti munkások szervezete” a másik a nemzeti szocialista párt. Mindkét párt nagyon kis taglétszámmal dicsekedhet, de viszont rendkívül sok pénzüik van. Ezernyi antiszemita plakátot és brosürakat bocsájtanak ki és a nürnbergi pártnapon ott voltak az ő képviselőik is. Könnyen megállapítható tehát, hogy honnan szerzik be pénzüiküket ezek a francia antiszemita pártok.

A memorandum egy másik feltűnő esetre is rámutat. És pedig: Algirban az antiszemita tüntetésekkor sok arab vett részt. Sőt sok esetben tulsúlyban voltak az arabok. A miniszter ezt a megállapítást igazolta és 28 arabot fogtak el. Nem nehéz a párisi és az arab antiszemita közötti kapcsolatot megtalálni. A francia kolóniákon zsidóellenes arab centrumok alakultak. Azért is voltak ott pogromok. Néhány éve Algirban tartózkodik Rudolf Hessnek, Hitler helyettesének fivére. A házban sűrűn megfordulnak antiszemita arab vezetők. Hogy mennyire átitatódott ez a szellem Algirban jellemző, hogy amikor arab támadókat megverték a védekező zsidók, másnap párisi lapok Algirból szerzett távirati értesülés szerint azt írták: Gyilkos támadás zsidók részéről az algiri arabok ellen. Nagy betűkkel hozták a sebesült arabok nevét és sebesülésük körülményeit. A lapok viszont nagy felháborodást keltettek az algiri arabok között.

Igy dolgoznak a francia antiszemiták. A miniszter ígéretet tett, hogy alaposan bevizsgálja az ügyet és végetvet a machinációknak. Bizonyos, hogy Párisban nem is fordulnak majd elő, de hogy mi lesz Algirban az bizonytalan.

Annál kevésbé, mert a gyarmatügyi hivatalok vakoknak teszik magukat. Különben nem dolgozhatna zavartalanul Rudolf Hessnek a fivére Algirban két esztendeje.

Hodzsa Milán, az új csehszlovák miniszterelnök. Az új prágai kormány miniszterelnöke Hodzsa Milán lett, a szlovák nép egyik legerőteljesebb reprezentánsa. Még a régi magyar impérium idején a szlovákok parlamenti vezére volt és a kisebbségek szószólója. Akkor ismerhette meg a kisebbségi élet elnyomottságát és bizonyosra vehető, hogy mint a fiatal csehszlovák köztársaság miniszterelnöke tudni fogja, hogy országa életében mit jelent a kisebbségek nyugalma és megelégedettsége. A csehszlovákiai zsidóság bizalommal tekinthet a Hodzsa Milán miniszterelnöksége felé, mert kétségtelenül az emberi jogok és szabadságnak zászlóhordozója lesz ebben a felelősségteljes állásában is, amelyet a sors számára kijelölt.

A timisoarai „Hazamir” dal és kulturregylet november 17-én zászlóavatási ünnepélyt tart. A bánáti zsidóságnak ez a régi kitűnő egyesülete, amely közszerepben áll az erdélyi zsidóság körében, a következő műsort állította össze. 1. Dél előtt 11 órakor az egyesületek és küldöttség gyülekezése az I. kerületi zsidó hitközség nagytermében. 2. Dél előtt fél 11 órakor ünnepi istentisztelet és zászlóavatás ugyanott, a „Hazamir” Dalárda közreműködésével. 3. a) Elnöki megnyitó. b) Nyiri Jenőné urnő zászlóanyai üdvözlése és tisztségébe való beiktatása. c) Főtájkári jelentés. d) Egyesületek üdvözlése. e) Zárszó. 4. Délután 5 órakor ismerkedési teadélután a Palace kávéház különtermében. 5. Este 9 órakor díszhangverseny városi színházban. 6. Hangverseny után kedélyes összejövétel a Lloyd Club helyiségében.

Hétről-hétre

Róma. A pápa hosszabb kihallgatáson fogadta az egyiptom-transzjordániai és palesztinai megbízottját, Monsignore Testa-t, a hercegérseket, akinek székhelye Jeruzsálemben van. Monsignore Testa részletesen vázolta a pápa előtt a pillanatnyi politikai helyzetet Palesztinában és a zsidó-arab viszony alakulását, valamint aláhuzottan informálta a pápát arról, hogy a zsidók befolyása a nagy bevándorlás folytán folyton nő Palesztinában.

Lemberg. A Szajnachy-uccai régi zsinagógába ismeretlen tettesek bombát dobtak, amely súlyos anyagi károkat okozott. Személyekben ezért nem tett kárt, mert véletlenül senki sem tartózkodott az explozió idején a templomban.

Oran. Az algiri Tiaretben, amely az ottani gabonakereskedelem központja, főleg európaiakból álló antiszemita csoportok zsidóellenes megnyilatkozásokban demonstráltak. A zsidó ifjuság önvédelmi csoportokat szervezett. A hatóságok megfelelő biztonsági intézkedéseket tettek.

Varsó. A „Nara” szervezet részéről kiadott Varta című szélsőséges antiszemita folyóirat arra hívta fel olvasóit, hogy bojkottálják a zsidó üzleteket. Az ujságot a hatóságok a cikk miatt elkobozták.

London. A napokban ülésezett az „Anglo Jewish Association”, amelyen Leonard C. Montefiore elnök, általános ismertetést adott az európai zsidóság jelenlegi helyzetéről. Az executive elnöke Leonard J. Stein, ismertetve azokat a segítő akciókat, amelyek a társaság a zsidó filantropikus és nevelésügyi téren alkotott. — A november 14-én megtartott angol parlamenti választásokon negyven zsidó jelölt küzdött a mandátumért. Ezek közül 28 a munkáspárt, hat a konzervatívpart és négy a liberális párt listáján vesz részt, kettő pedig a nemzeti liberális párt részéről.

Köln. Az itteni nagy büntető bíróság egy évi fogságra ítélte egy — negyvenöt éves zsidót, „tárgyalás” címen, mert viszonyt kötött fenn 1932 óta egy árja nővel, amely viszonyt a mostani árjatorvény életbeléptetése óta sem szakított meg.

Athén. A görög sajtó szerint a Földközi tengeri országok sport játékaiban, amelyet ebben a hónapban tartanak meg Athénban, a görög, egyiptomi, francia és olasz legénységén kívül a palesztinai team is felvonul és részt vesz a játékokon.

Berlin. A türingiai Jüdenbach nevű község előljárósága ülést tartott, amelyen tárgyalták a helység átnevezését, mert idegenforgalmi szempontból ártalmas, ha továbbra is „Jüdenbach”-nak hívják. A városkának semmi köze a zsidósághoz, ennek dacára egyelőre eltekintenek a helység nevének megváltoztatásától.

Wien. Hosszabb betegség után meghalt a lánza kórházban Laszky Béla 68 éves korában. Laszky sanzonjai igen nagy elterjedt ségnek örvendtek. Laszky Oradeán született és az ismert lapkiadónak, Laszky Árminnak a fia volt.

Algír. A napokban meghalt a 86 éves Mayer ezredes, a franciai becsületrend commandeur-je, aki Algír legprolinensebb zsidó vezetőférfia volt.

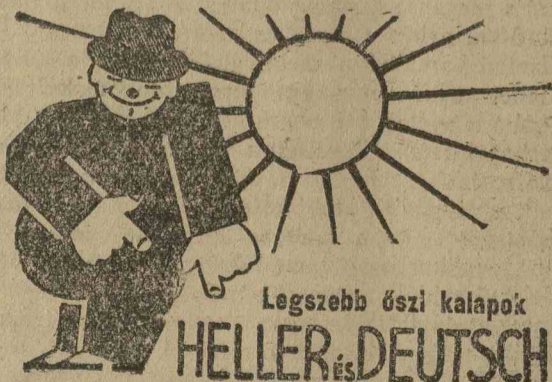
Cernauti. Itt 112 éves korában meghalt a legidősebb romániai zsidó asszony, Mirjam Ester Moldaver. Az elhunyt legfiatalabb élő leánya 64 esztendő.

Házasság. November 10-én tartották esküvőjüket Clujon, a Reg. Ferdinand-uti templomban Rózsa Edit, Rózsa Mórnak a kiváló filantrópna és ismert nagyiparosnak leánya, Niszel Mátyással, Niszel Mór, a „Fülger” vasgyár tulajdonosának fiával, az iradeai ifjuság ismert és szimpátikus tagjával. A fényes esküvőn a cluji társadalom színe-java vett részt és gratulációkkal halmozták el az örömszülető és az ifju párt.

Szerkesztői üzenetek

Erdeklődő. „A sátmári főrabbi állja utját, hogy az oradeai hitközség Népünk elleni sajtóperében békés megegyezés jöjjön létre” címen közölt cikkünket Ön teljesen félreértette. Először is, a Sulchan Aruch idézetet nem lapunk írta, hanem egy hozzánk intézett levéllel együtt adtuk le. Másodszor is, az idézet magyar fordítása nem elég precíz, az „akum” szót, világi hatóságnak fordította holott, az „akum” szó, a több ezer év előtti bálványimádó népek törvényeire vonatkozik, amelyek annakidején olyan alapon télezktek, amely szöveg ellentétben volt és van ma is, nemcsak a zsidó, hanem az általános emberi jogszokásokkal és gyakorlattal. Harmadszor pedig, amikor a levélíró perhorezkálta (veleünk együtt) azt, hogy egy zsidó közület, egy úgynevezett „erkölcsi testület” nem kereste előbb, saját egyházának birói fóruma előtt az ügyet applanálni, az érthető a nem zsidó közönség előtt, mert egészen bizonyos, ha például más egyházak lapjai írják a püspökség ellen, akkor előbb egyházi fórum előtt próbálnák az ügyet tisztázni és csak azután mennének a világi bírósághoz. Egy zsidó testület, mint általában minden egyházi közület, olyan különleges adottságokkal bír, amelyek megértése és kibogozása nagyon komplikált. Ez egy olyan per, amelynek mi vagyunk hasonló per, amelynél a világi bíróságok kompetenciája, már a „diné de malchuszé diné” elve alapján is érthető és bevezetett dolog mint ahogy tudomásunk szerint román jogászai körében is sok szóbeszéd tárgya, hogy a zsidók főrabbija és egész hitközségi vezetősége ott ácsorog sokszor napokon át, a törvénytörő folyosóján egy teljesen intern, csak zsidókat érdeklő és érintő perben. Ennyit felvilágosításul és úgy hisszük, most már Ön is másképpen látja a dolog lényegét.

Meghalt a somcuta-marei özvegy főrabbiné. Nag veszteség érte a somcuta-mare és környéke zsidóságát. Keller Hersch, néhai főrabbi özvegye halt meg november 7-én 81 éves korában. Az elhunyt matróna rendkívül vallásos életet élt és méltó utóda volt azoknak a világhírű rabbiknak, akiknek családfájához tartozott. Gyászbeszédet tartottak veje Halpert Armin, a somcuta-marei főrabbi, valamint unokája Müller Lipót, niresul marei főrabbi. Utána dr. Gál Sándor hitközségi elnök bucsuzott az elhunyttól. Temetése óriási részvét mellett ment végbe pénteken.

Legszebb őszi kalapok
HELLER és DEUTSCH

kalapgyár lerakotában
Nicolae Iorga 21.

Kalapok tisztítását, vasalását és festését vállaljuk

NYOMATOTT

PASZTOR EDE CÉG KÖRFORGÓGÉPEN
ORADEA.

Zsidó humor

A CHOCHEM ÉS A NARR.

„Isten őrizzen bennünket a nároktól!” — mondja valahol Rási. Amikor ezt olvasta egy chelmi „böles”, saját magán akart meggyőződést szerezni, hogy vajjon okos-e ő, vagy egy nárr (a szó helyes zamatját magyarba nem lehet visszaadni, talán csak a „balga” elnevezéssel). E célból felmászott egy magas fára, hogy onnan levesse magát.

— Ha nem fog ártani — gondolta, — akkor egy balga vagyok. Ha azonban megárt nekem, akkor látni fogom, hogy egy böles vagyok.

A mi chelmi emberünk levetette magát a fáról és kifecamította a lábát. Nagyon nyekent, nyögött és miközben fájós lábát dörzsölgette, elégedetten szólott:

— Hála legyen neked Uram! Rendben van. Nem vagyok nárr, hanem ellenkezőleg, — én egy chochem vagyok!...

KI A SZLONIMI RABBI?

R. Eizikl Charit, a híres gaon kérdezte egyszer a vejétől, R. József gaontól, aki nála lakott Szlonimban: Mond Józsele, ki a kettőnk közül Szlonim rabbija? Kérdésekkel épp úgy fordulnak hozzád, mint hozzám. A rabbifizetést is együtt költjük el. Hát ki tulajdonképpen a szlonimi rabbi? Mire R. József így felelt mosolyogva: Menjünk ki észrevétlenül az uccára és hallgassuk titokban, hogy az emberek mit beszélnek. Akit szidnak. — az a rabbi

A VESZEKEDÉS HEVEBEN.

Két hitsorsosunk összevész. Az egyik irtózatossan haragra gerjed és nagy izgalomban így szól:

— Ich wünsche dir, du sollst zu mir schnell kommen, und ich zol nicht haben dir zu geben.

JABOTINSKYT MEG AKARTAK VERNI, JABOTINSKY MIATT.

Nemrégiben történt Lodzban. Amikor Jabotinsky megérkezett, nagy tömeg várta a pályaudvaron. Jabotinsky, hogy elkerülje a tumultust, félreállt. Ahogy nézi a zugó tömeget, hirtelen elébe áll egy izgatott ember és így szól:

— Hol van Ő?

Mire Jabotinszky egykedvűen válaszolja:

— Tudja az ördög!...

Erre az ismeretlen lelkes ember, elkezdte szidni Jabotinszkyt és meg is akarja ütni — amiért így nyilatkozott Jabotinszkyról. Végül megvető pillantást vet rá — és tovább rohan — keresni Jabotinszkyt.

BUSZKESEGBEN HALT MEG.

Egy okosságáról ismert rabbihoz elmentek és elmondották neki, hogy egy zsidó éhenhalt a városban. „Hogyan halhatott meg az éhségtől — mondotta a rabbi. Eljöhett volna hozzám, vagy hozzátok, vagy akár egy nem zsidó házba is és ha kért volna egy darab kenyeret, mindenütt kapott volna?”

A rabbi e megjegyzésére azt válaszolták, hogy az elhunyt egykori tekintélyes polgár volt, aki később elszegényedett és nem tudott senkitől semmit sem kérni.

— Így van az — mondotta a rabbi — akkor ő nem az éhségtől halt meg, hanem a büszkeségtől. Éhség miatt még nem kell meghalnia.

BUTOR modern kivitelben. ebédlők, hálók és kombinált szobák garancia mellett lego'csóbban **STEINER** butorraktárában szerezhetők Str. Avram Iancu 5.

„HALLER” petrolszázkályhák
450 lejtő feljebb
Krom és Alpaca evőeszközök
Épület- és butorvasalások
Stern özszeif vaskereskedés Oradea,
Istija Mihai Viteazul No. 2, Telefon 8-92.